

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

ВОЙТОВСЬКА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

УДК 378.046-021.68:796.071.4 (43)

**ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор
СУЩЕНКО Людмила Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, завідувач
кафедри фізичної реабілітації.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
АЖИППО Олександр Юрійович,
Харківська державна академія
фізичної культури, ректор;

доктор педагогічних наук, професор
БЄЛІКОВА Наталія Олександрівна,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
завідувач кафедри теорії фізичного
виховання, фітнесу та рекреації;

доктор педагогічних наук, професор
БІДА Олена Анатоліївна,
Закарпатський угорський інститут
імені Ференца Ракоці II,
завідувач кафедри педагогіки і психології.

Захист відбудеться 03 листопада 2020 року о 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 03 жовтня 2020 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

М. Ю. Ляшенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства освіта в Україні стає найважливішим соціальним інститутом, який дозволяє не тільки транслювати нові життєві смисли і соціальні цінності, а й упливати на розвиток суспільної свідомості. Зміни, що відбуваються у різних сферах життєдіяльності у багатьох країнах, спільність глобальної проблематики, входження в епоху інформаційної цивілізації зумовили появу принципово нових питань у сфері освіти. Із формуванням тенденцій до демократизації, відкритості суспільства, впровадження цифрових технологій означилася тенденція розвитку неперервної освіти і особливо освіти дорослих. Сучасний період реформування і модернізації системи освіти зумовив необхідність проникнення в теорію і практику післядипломної педагогічної освіти нових концептуальних ідей, підходів з метою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку суспільств і держав. Це спричинило оновлення вимог до підготовки й професійного розвитку фахівців, здатних успішно адаптовуватися, самовизначатися у майбутній діяльності.

Правовий базис дослідження визначається концептуальними положеннями нормативно-правових документів у *сфері освіти і науки*: законів України “Про освіту” (2017), “Про вищу освіту” (2014), Концепції розвитку освіти України (2016), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Національної доктрини розвитку освіти (2002), Державної національної програми “Освіта” (1993), “Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020”; “Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року” (проект); у *сфері фізичної культури і спорту*: Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року “Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація”; Постанови Кабінету міністрів “Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року”; Закону України “Про фізичну культуру і спорт” (зі змінами) від 24.12.1993.

Концептуальні положення дидактики вищої школи ґрунтовно досліджували вітчизняні науковці (В. І. Бондар, О. В. Биковська, Л. П. Вовк, Н. М. Дем’яненко, В. С. Паламарчук) та ін. Науковий інтерес для дослідження становлять праці вчених про філософію неперервної освіти (В. П. Андрущенко, В. П. Бех, В. Г. Кремень, В. С. Лутай, П. Ю. Саух); систему неперервної освіти (А. М. Алексюк, О. В. Аніщенко, І. А. Зязюн, В. М. Мадзігон, Н. Г. Ничкало, Н. Г. Протасова, Л. П. Пуховська, С. О. Сисоєва, Л. Є. Сігаєва, В. П. Тарантей та ін.); підвищення кваліфікації педагогічних кадрів (К. Ю. Бабанський, Н. І. Білик, Н. Є. Мойсеюк, В. В. Олійник); дидактичні і методичні принципи навчання дорослих (В. В. Олійник, В. І. Пуцов, С. О. Сисоєва, С. В. Толочко, О. І. Щербак); використання сучасних педагогічних технологій в освіті (В. І. Бобрицька, О. В. Васюк, М. С. Корець, О. М. Любарська, О. В. Матвієнко, А. С. Нісімчук, В. А. Петрук, Л. В. Пироженко та ін.) освіти для сталого розвитку (В. М. Боголюбов, Н. С. Бордюг, О. Є. Висоцька, В. В. Олійник, Н. М. Рідей та ін.). Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури досліджували у своїх працях вчені як в Україні (О. Ю. Ажиппо, П. Б. Джуринський, Л. І. Іванова, Є. А. Захаріна, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, та ін.), так і за кордоном (R. A. Cooper, R. Davis, G. Gehlsen, J. Wilkerson та ін.). Науковцями розроблені теоретичні та методичні засади фізичного

виховання (Е. С. Вільчковський, Н. Ф. Денисенко, Т. Ю. Круцевич, О. С. Куц та ін.).

Водночас ґрунтовний аналіз наукової літератури засвідчив, що проблема професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти не була предметом широкого кола аналізу вітчизняних та закордонних науковців та недостатньо досліджена в педагогічній теорії. Актуальність означеної проблеми полягає у подоланні суперечностей, що виникають між: об'єктивною потребою суспільства у конкурентоспроможних вчителях фізичної культури та недостатнім навчально-методичним забезпеченням їхнього професійного розвитку в умовах післядипломної педагогічної освіти; процесами реформування сучасної вищої й післядипломної педагогічної освіти та недостатнім їхнім урахуванням у процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; наявною практикою професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти та несформованістю в Україні теоретико-методологічного підґрунтя для реалізації цього розвитку; спрямованістю вищої й післядипломної педагогічної освіти на європейську інтеграцію та недостатнім урахуванням позитивних здобутків світового досвіду в процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Соціальна значущість професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, недостатня теоретична й практична розробленість означеної проблеми, виявлені об'єктивні суперечності зумовили вибір теми дисертаційної роботи **“Теоретичні і методичні засади професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми Зведеного плану НДР сфери освіти, науки та інноватики “Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку” (Державний реєстраційний № 0117U004914). Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 7 від 08 грудня 2015 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 1 від 26 січня 2016 року).

Мета дослідження полягає в розробленні та експериментальній перевірці системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. З'ясувати стан розробленості проблеми професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти та дати авторські тлумачення понять.
2. Теоретично обґрунтувати структурні компоненти готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг.
3. Визначити критерії, показники та охарактеризувати рівні готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг.
4. Розробити концепцію професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.
5. Спроекувати систему професійного розвитку вчителів фізичної культури в

умовах післядипломної педагогічної освіти.

6. Визначити педагогічні умови професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти та розробити методики їх реалізації.

7. Експериментально перевірити ефективність спроектованої системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Об'єкт дослідження – неперервний професійний розвиток вчителів фізичної культури.

Предмет дослідження – система професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Концепція дослідження. Провідною концептуальною ідеєю дослідження є положення про те, що професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти забезпечується впровадженням розробленого інтерактивного синергетичного навчально-методичного комплексу, що спрямований на інтенсифікацію змісту професійного розвитку вчителів фізичної культури за рахунок поглибленого вивчення медико-біологічних дисциплін, інтеграцію інноваційних освітніх технологій, застосування ІКТ у процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури; модернізацію практичної й науково-дослідної складових у процесі проведення педагогічної й науково-дослідницької практик; системне оновлення (удосконалення) відкритого освітнього середовища закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти; базується на творчій суб'єкт-суб'єктній педагогічній взаємодії науково-педагогічних працівників і вчителів фізичної культури, в основі якої активне використання інтерактивних технологій навчання, методів самоконтролю та управління самонавчанням, що сприяють формуванню готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг та подальшій їхній професіоналізації; актуалізується формуванням особистісно-орієнтованого підходу до навчання та виховання учнів у закладах загальної середньої освіти, урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти (віку, статі, стану здоров'я) і забезпечується фаховою здоров'язбережувальною компетентністю вчителів фізичної культури; здійснюється відповідно до комплексного міждисциплінарного підходу, що передбачає інтеграцію знань, умінь, навичок, компетентностей з медико-біологічних, професійно-орієнтованих і психолого-педагогічних дисциплін під час провадження освітньої діяльності у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти.

Під час визначення сучасних тенденцій розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні була орієнтація на положення концепції неперервної освіти людини, тобто ідеї: про неперервний розвиток людини як особистості, орієнтованої на вічні духовно-моральні цінності, як суб'єкта цілепокладання й цілездійснення протягом усього життя; неперервності освітнього процесу як характеристики, сутності якої розкривається через категорії цілісності й цілеспрямованості, наступності й поступовості, гнучкості й динамічності, перманентних змін соціальної ситуації розвитку особистості; про неперервну освіту як організаційно-педагогічний принцип, що регулює взаємовідносини, взаємозв'язки різних етапів і ступенів загальної та професійної освіти людини; систему неперервної освіти як єдиний комплекс державних

і недержавних освітніх інституцій різного рівня і призначення, інституціональних і процесуальних особливостей, які характеризуються організаційною та змістовною єдністю, спадкоємним взаємозв'язком.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено, що сукупність тенденцій розвитку післядипломної педагогічної освіти, у якій здійснюється професійний розвиток вчителів фізичної культури, можна аналізувати на державному, інституційному та особистісному рівнях.

Методологічними засадами для обґрунтування концепції дослідження професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти визначено такі методологічні підходи, як: структурно-системний, процесуально-діяльнісний, індивідуально-особистісний, аксіолого-культурологічний, інтегративний, полісуб'єктний, компетентнісний і андрагогічний:

- структурно-системний тлумачить професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти як процес цілісного фізичного, інтелектуального й духовного розвитку та становлення особистості, що здійснюється за допомогою залучення до загальної культури й формування готовності до виконання професійної діяльності;

- процесуально-діяльнісний спрямовує на оволодіння структурою діяльності, починаючи від усвідомлення її мотивів, мети до отримання результату й здатності його оцінити, відкоригувати хід дій на основі рефлексії;

- індивідуально-особистісний сприяє орієнтації на особистість вчителів фізичної культури як мету, суб'єкт, результат і головний критерій ефективності педагогічного процесу, передбачає визнання унікальності особистості, її інтелектуальної та моральної свободи, права на повагу;

- аксіолого-культурологічний спрямовує на становлення творчої особистості за допомогою засвоєння принципів загальної культури й способів практичної діяльності, появи нових інтеграційних якостей, що сприяє самореалізації, стимулює до навчання, виступає регулятором діяльності й відображає специфіку суб'єкта, його цінності, потреби;

- інтегративний підхід орієнтує на максимальне розкриття інтелектуально-духовного потенціалу особистості, створення умов для розвитку здібностей до співпраці, спілкування, ефективну взаємодію в сучасних умовах інформаційного суспільства;

- полісуб'єктний передбачає суб'єкт-суб'єктну взаємодію в контексті інтегративної єдності внутрішніх змістів різних суб'єктів, що забезпечує процес акмеологічного саморозвитку;

- компетентнісний сприяє кореляції індивідуальних особливостей, характеру освітнього процесу, соціально-особистісних, академічних і професійних компетентностей, що формуються із забезпеченням особистісної унікальності;

- андрагогічний передбачає оволодіння знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, якостями й ціннісними орієнтаціями, необхідними для виконання ролі андрагога під час проведення занять із дорослою аудиторією; розвиток соціально значущих якостей дорослої людини за допомогою технологій організації освітнього

процесу та застосування життєвого досвіду з урахуванням особливостей мислення і емоційно-вольової сфери.

Сукупність методологічних підходів, їхня взаємодоповнюваність та коригування забезпечують можливість всебічного пізнання досліджуваного феномену професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Загальна гіпотеза дослідження полягає в тому, що професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти набуває ефективності, якщо він здійснюється на основі обґрунтованих теоретичних і методичних засад, що розкривають структуру професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, концепцію, систему професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти та відповідний організаційно-методичний супровід.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й визначених завдань були застосовані такі методи: *теоретичні*: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел – з метою теоретичного аналізу проблеми професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; аналіз інтернет-ресурсів – узагальнення практичного досвіду професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти за кордоном; дедуктивний, індуктивний методи – для визначення сутності й структури готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг та характеристики критеріїв, показників і рівнів готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг; системний метод, формалізація – для розроблення концепції професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; ідеалізація та педагогічне моделювання – з метою проектування системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти та організаційно-методичного супроводу її реалізації; *емпіричні*: анкетування – з метою узагальнення практичного досвіду вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний, що складався з діагностично-проектного, освітньо-фахового й моніторингово-аналітичного етапів); тестування – з метою експериментальної перевірки ефективності розробленої системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; *методи статистики*: описової, порівняння номінальних даних (критерій однорідності χ^2 Пірсона) – з метою опрацювання результатів педагогічного експерименту та визначення достовірності отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *вперше* науково обґрунтовано теоретичні та методичні засади професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти;
- розроблено авторську концепцію професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти;
- спроектовано та експериментально перевірено систему професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, що представлена в моделі, яка викликана потребами суспільства та вимогами роботодавців щодо професійного зростання вчителів фізичної культури в неперервній освіті;
- представлено модель системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка репрезентована

цільовим, концептуальним, теоретико-змістовним, організаційно-розвивальним та оцінювально-результативним блоками; що системно поєднують складові: мету, завдання, зміст, форми, методи та засоби організації освітнього процесу, саме освітнє середовище та результат, тобто готовність вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг;

– визначено структуру професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка містить мотиваційний, гностичний, діяльнісний, особистісний компоненти;

– визначено педагогічні умови професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти та розроблено методики їх реалізації;

– створено діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг, який містить: комплекс діагностичних методик, критерії (мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтелектуальний, конструктивно-діяльнісний, персоналізовано-особистісний), показники та рівні;

– подано авторські тлумачення понять “післядипломна педагогічна освіта вчителів фізичної культури”, “професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”, “професійна компетентність вчителів фізичної культури”, “професійна підготовка вчителів фізичної культури”, “готовність вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг”, “акмеосаморозвиток”;

– уточнено сутність понять: “професійний розвиток”, “особистісний розвиток”, “професійний розвиток учителів”, “професійна компетентність вчителів”, “готовність”, “готовність вчителів фізичної культури до професійної діяльності”, “андрагогіка”, “післядипломна педагогічна освіта”, “неперервна освіта”, “здоровий спосіб життя”, “здоров’язбереження”, “здоров’язбережувальні технології”, “здоров’язбережувальні освітні технології”, “здоров’язбережувальна діяльність вчителя фізичної культури”;

– удосконалено змістове наповнення навчальних дисциплін “Морфо-функціональні основи фізичного виховання та спорту”, “Медико-біологічні основи фізичного виховання та спорту”, “Гігієна фізичного виховання та спорту”, “Валеологія”;

– подальшого розвитку набули наукові положення щодо організації професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні та впровадженні авторської системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти у закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти, що містить: Електронний синергетичний НМК на платформі Moodle відкритого освітнього середовища; методичні вказівки, курси лекцій з медико-біологічних дисциплін; освітньо-науковий курс “Медико-біологічне забезпечення уроків фізичної культури”; підготовлено монографію “Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти: теорія та методика”;

створено підручник “Морфо-функціональні та медико-біологічні основи фізичного виховання та спорту” на основі міждисциплінарного підходу у співавторстві з професорами В. Г. Ткачуком і Г. В. Бекетовою.

Матеріали дослідження можуть бути використані науково-педагогічними працівниками під час створення навчальних посібників, методичних рекомендацій з медико-біологічних дисциплін, студентами у процесі підготовки науково-дослідних та кваліфікаційних робіт, наукових і творчих проектів, а також у процесі підвищення кваліфікації фахівців з фізичної культури і спорту.

Основні положення та результати дослідження *впроваджено* в освітній процес Бердянського державного педагогічного університету (довідка від 14 лютого 2020 року № 57-08/227), Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка від 10 лютого 2020 року № 35/02-10), ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет” (довідка від 05 лютого 2020 року № 68-20-91), Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка від 24 лютого 2020 року № 01/169), Комунального закладу вищої освіти “Дніпровська академія неперервної освіти” Дніпропетровської обласної ради (довідка від 12 лютого 2020 року № 90), Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка від 17 лютого 2020 року № 188/09.3), Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського (довідка від 05 лютого 2020 року № 84), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка від 20 лютого 2020 року № 45), Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди (довідка від 24 лютого 2020 року № 01/10-172), Комунального вищого навчального закладу “Херсонська академія неперервної освіти” (довідка від 07 лютого 2020 року № 01-23/70), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка від 05 лютого 2020 року № 10/17-269).

Особистий внесок здобувача. Усі наведені в дисертації результати отримані автором самостійно. У спільних працях авторів належить: [3] – аналіз сутності неперервної освіти, освіти дорослих, післядипломної педагогічної освіти, визначення основних перспектив розвитку вітчизняної післядипломної педагогічної освіти на засадах сталого розвитку, [4] – аналіз професійного розвитку педагогів як одного із пріоритетних напрямів діяльності Європейського Союзу; [13] – написання розділу 1 – Загальна фізіологія спорту (частина 1 Фізіологія спорту) та частини 3 – Вікова фізіологія; [21] – аналіз професійного розвитку педагогів у післядипломній педагогічній освіті за кордоном, [24] – аналіз тенденцій підвищення кваліфікації вчителів у післядипломній педагогічній освіті США; [25] – аналіз перспектив вчителів фізичного виховання у швидкозмінному світі з урахуванням технологій трансгуманізму, спрямованих на покращення біологічних можливостей людини; [26] – аналіз проблеми навчання протягом життя в сучасних стратегіях сталого розвитку, [27] – формулювання наукових ідей та узагальнення результатів; [28] – аналіз досліджень у галузі нейробіології свідомості з метою доведення ключового питання майбутнього людства; [44] – аналіз проблеми модернізації дидактичного забезпечення учителів в умовах післядипломної педагогічної освіти; [45] – формулювання наукових ідей та узагальнення результатів;

[46] – аналіз ІКТ технологій у закладах післядипломної освіти; [50] – розроблення навчального плану, структурування компетентностей випускника і програмних результатів дисциплін медико-біологічного циклу в освітньо-професійній програмі підготовки фахівця ОКР “Магістр” зі спеціалізацій “Фізичне виховання”, “Тренерська діяльність” за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка; [55] – написання розділу “Формування професійної компетентності вчителів фізичної культури в умовах педагогічної практики у системі післядипломної педагогічної освіти”.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено й обговорено на засіданнях кафедри освіти дорослих та щорічних звітних конференціях Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, на міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: “Сучасна післядипломна освіта” (Київ, 2015); “Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму” (Запоріжжя, 2016); “Молодь в умовах нової соціальної перспективи” (Київ, 2017); “Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі” (Одеса, 2017); “Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров’я людини” (Одеса, 2017); “Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми й перспективи” (Львів-Кельце, 2017); “Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки та практики в Україні” (Львів, 2018); “Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров’я людини” (Одеса, 2018); “Освіта впродовж життя: соціальні запити, сучасні виклики та пріоритети в реалізації” (Київ, 2018); “Адаптаційні можливості дітей та молоді” (Одеса, 2018); “Наука, технології, інновації” (Одеса, 2018); “Actual scientific research” (Rome, 2018); “Current directions of scientific research” (Germany, 2018); “Education, Law, Business” (Madrid, 2019); “Research and Practice” (Paris, 2019); “Психологія і педагогіка як науки становлення і розвитку сучасної особистості” (Вроцлавек, 2019).

Кандидатська дисертація на тему “Педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін” зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти була захищена у 2014 році в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації не використовувалися.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 57 наукових працях, серед яких: 1 одноосібна монографія, 5 статей у колективних монографіях, 6 статей у наукових фахових виданнях України, 21 стаття у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних, серед них 3 статті у виданнях, які включено до наукометричної бази Web of Science, 1 стаття у виданні, яке включено до наукометричної бази Scopus; 16 статей у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій, 7 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел (762 найменування), 18 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 611 сторінок, із них 28 сторінок анотації та 412 сторінок основного тексту. Дисертація містить 57 таблиць та 43 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраного напрямку дослідження; визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет та методологію; розкрито методи дослідження, наукову новизну й практичне значення; подано інформацію про особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві працях, апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **“Теоретичні засади професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”** здійснено аналіз стану розробленості проблеми професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; проаналізовано категорію “професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти” у педагогічній і психологічній науці; розкрито сутність наукового тезаурусу щодо фізкультурної складової професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; охарактеризовано методологічні підходи до проблеми професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Теоретичні засади професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти актуалізують здійснення аналізу цього процесу як науково-педагогічної проблеми. Численні дослідження закордонних і вітчизняних науковців підкреслюють важливість і розробленість проблеми, оскільки необхідність розвитку освіти дорослих викликана вимогами сучасного швидкозмінного суспільства освіти, знань та інноватики. Стратегія педагогічного розвитку працівників в Україні відзначається інтеграційними і глобалізаційними процесами, вимогами переходу до інформаційного суспільства, інтегруванням післядипломної педагогічної освіти у європейський і світовий освітній простір та передбачає: модернізацію структури, змісту та організації професійного розвитку вчителів фізичної культури на засадах компетентнісного підходу для реалізації різноманітних освітніх моделей професійного розвитку вчителів фізичної культури; забезпечення доступності та неперервності освіти педагогічних працівників упродовж життя; формування безпечного інформаційно-освітнього середовища та розвиток наукової й інноваційної діяльності в закладах освіти.

Питання модернізації вищої фізкультурної освіти й особливості професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту ґрунтовно вивчали вітчизняні науковці (О. Ю. Ажиппо, Н. О. Белікова, П. Б. Джуринський, Є. А. Захаріна, Л. І. Іванова Р. В. Клопов, Т. Ю. Круцевич, Н. І. Степанченко, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко та ін.). Учені (О. А. Біда, І. В. Іваній, О. М. Печко, І. В. Шаповалова, Ю. А. Курнишов та ін.) указують на необхідність професійної підготовки кваліфікованих учителів фізичної культури, удосконалення їхньої фахової майстерності, посилення оздоровчо-розвивальних функцій освіти. Підготовку майбутніх учителів фізичної культури з дисциплін біологічного циклу вивчали у своїх працях О. В. Омельчук, В. Г. Омеляненко Б. М. Ференчук та ін. У наукових працях учених Е. С. Вільчковського, О. В. Андрєєвої, О. Л. Благій, Д. В. Бермудес, Т. О. Лози та ін. висвітлено питання якісної післядипломної освіти вчителів фізичної культури та модернізації процесу їхньої підготовки в закладах вищої освіти. На використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в

освіті, формування і розвиток освітньо-наукового середовища закладів вищої освіти на основі технології хмарних обчислень указують у своїх працях учені (В. Ю. Биков, М. І. Жалдак, Л. Л. Макаренко, Т. В. Підгорна, Ю. С. Рамський, С. М. Яшанов) та ін.

Питаннями, пов'язаними з професійним розвитком особистості, займалися вчені Р. Х. Вайнола, Е. Ф. Зеєр, А. К. Маркова та ін., які розглядали сутність процесу професійного розвитку особистості під різними кутами і сприймали як індивідуальну форму існування особистості. Проблему становлення і розвитку освіти дорослих досліджували науковці С. В. Змійов, Л. Б. Лук'янова, О. І. Огієнко, Л. Є. Сігаєва, Н. Г. Протасова тощо. Особливості діяльності дорослих з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей вивчали вітчизняні вчені О. В. Аніщенко, О. А. Дубасенюк, С. М. Прийма, Л. Є. Сігаєва. Дидактичні і методичні принципи навчання дорослих розглядали Л. П. Пуховська, В. І. Пуцов, О. І. Щербак. Створення умов навчання дорослих аналізували Н. М. Дем'яненко, С. О. Сисоєва та ін. Загальні теоретико-методологічні положення підвищення кваліфікації вчителів розробляли науковці В. С. Гершунський, Ю. Н. Кулюткін, В. Р. Онушкін та ін. Проблемою вдосконалення процесу підвищення кваліфікації педагогічних кадрів займалися Ю. К. Бабанський, В. С. Ледньов, Н. Є. Мойсеюк, В. В. Олійник та ін. На основі аналізу наукової літератури було зроблено висновок про недостатню дослідженість проблеми професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Для вирішення завдань дослідження було охарактеризовано понятійно-термінологічний апарат професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, до якого було віднесено такі поняття, як-от: “розвиток”, “професійний розвиток”, “особистісний розвиток”, “професійний розвиток особистості”, “професійний розвиток вчителя”, “професіогенез”, “професіоналізм”, “компетентність”, “професійна компетентність”, “професійна компетентність вчителя”, “професійний розвиток вчителя фізичної культури”, “готовність”, “готовність вчителів фізичної культури до професійної діяльності”, “освітні послуги”, “андрагогіка”, “післядипломна педагогічна освіта”, “неперервна освіта”. Проаналізовано науковий тезаурус щодо фізкультурної складової професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, до якого нами віднесено такі поняття, як “фізичне виховання”, “фізична культура”, “здоров'я”, “здоровий спосіб життя”, “здоров'язбереження”, “здоров'язбережувальні технології”, “здоров'яформуючі технології”, “здоров'язбережувальна діяльність вчителя фізичної культури”.

Здійснений попередньо аналіз уможливив формулювання в авторському баченні визначення й тлумачення основних понять педагогічного дослідження.

Післядипломна педагогічна освіта вчителів фізичної культури – специфічно спрямоване усукупнення організаційних структур (закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти, спеціалізованих, приватних і корпоративних установ), провідним завданням яких є поглиблення, оновлення, модернізація професійно-педагогічної компетентності вчителів фізичної культури, набуття навичок здійснення побічних завдань та обов'язків у рамках спеціальності, фаху або займаної посади, що забезпечується належним використанням спеціального обладнання та оволодінням навичками його застосування, науково- й навчально-методичним супроводом, із метою забезпечення їхнього професійного розвитку відповідно до державної політики в галузі освіти та забезпечення якості освітньо-наукового процесу.

Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти – це особливо вибудований процес неперервного професійного розвитку вчителів фізичної культури в післядипломній педагогічній освіті, який відбувається в належно створених організаційно-педагогічних умовах для актуалізації у вчителів фізичної культури потреби формування мотивації, ціннісних орієнтацій, забезпеченні персоналізованого навчання та організаційно-методичного супроводу до високого рівня професійної компетентності, здійснення науково-дослідної діяльності, продукування наукового знання, професійної самореалізації в галузі фізичної культури.

Професійна компетентність вчителів фізичної культури – це набуття в процесі підготовки і професійного розвитку цілісної системи знань, умінь, навичок, особистих вольових якостей, здібностей, компетентностей для здійснення фахової діяльності з підготовки здобувачів освіти до послуговування знаннями фізичної культури для провадження якісного життя та подальшої здатності використання здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих технологій в умовах наступних змін організму людини.

Професійна підготовка вчителів фізичної культури – системна діяльність, яка реалізується в освітньо-науковому процесі закладів вищої та післядипломної освіти через сукупність його складових: потреб, мотивів; зовнішніх та внутрішніх цілей, програм, інформаційно-знаннєвої основи й освітнього середовища діяльності; прийняття рішень як результату самовизначення замовника освітніх послуг – вчителя фізичної культури; результатів педагогічного процесу; діяльнісно важливих особистісних якостей, що відповідають компонентам готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг.

Готовність вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг – це інтегративне динамічне особистісне утворення, мотиваційно-аналітична єдність стійких та ситуативних установок на активні й цілеспрямовані дії, здатність до продуктивної професійної діяльності задля створення власних засобів когнітивної праці, що виявляється в упорядкуванні її внутрішніх структур, гармонійності основних компонентів особистості вчителя фізичної культури, у цілісності, єдності, стійкості, стабільності, послідовності, креативності його особистості, мотивації пізнавальної педагогічної діяльності та емоційної забарвленості для досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання в результаті надання якісних освітніх послуг у сфері фізичної культури в умовах подальшого професійного самовдосконалення та неперервності підвищення кваліфікації в післядипломній педагогічній освіті.

Акмеосаморозвиток – це неперервний усвідомлений та коригований процес саморозвитку, що полягає у використанні у власній навчально-науково-пізнавальній діяльності міждисциплінарності й інтеграції природничих суспільних, гуманітарних і технічних дисциплін, дотриманні принципів системності, професійної контекстності, динамічності, паритетності, індивідуалізації та диференціації на етапі дорослості, спрямований на досягнення найвищого рівня розвитку.

Розкрито роль методологічних підходів до професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, до яких зараховано структурно-системний, процесуально-діяльнісний, індивідуально-особистісний, аксіолого-культурологічний, інтегративний, полісуб'єктний, персоналізовано-компетентнісний та андрагогічний.

Подані у першому розділі матеріали свідчать про необхідність розробки та

реалізації системи і моделі професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

У другому розділі **“Закордонний досвід професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”** проаналізовано історичні передумови становлення і розвитку американської системи неперервної освіти вчителів; проаналізовано досвід професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти у США, Канаді, Великій Британії, Німеччині, Австрії, Скандинавських країнах, країнах Європейського Союзу (Нідерланди, Угорщина, Литва, Чехія, Швейцарія, Франція, Словаччина, Кіпр).

На основі теоретичного аналізу визначено, що вища освіта у США має багатоступеневу структуру. Студенти, які мають намір продовжити навчання, можуть отримати другу вищу освіту на базі першої, тобто післядипломну освіту (Postgraduate education), термін навчання – 2 роки за денною формою навчання і 3 роки за заочною. Замовники освітніх послуг у результаті навчання здобувають кваліфікацію магістра: з фізичного виховання та спортивної педагогіки, охорони здоров'я та фізичного виховання, фізичного виховання та спортивної педагогіки, фізичної культури та фітнесу, зі спорту та фітнесу. Навчальні плани підготовки вищезначених фахівців містять основні професійні дисципліни, які забезпечують їхнє навчіння. Так, Університети Міссісіпі, Джорджії, Азуса Песифік, Каліфорнійський баптистський мають спільні навчальні дисципліни: “Фізіологія людини”; “Спортивна фізіологія”; Університети Міссісіпі та Бейлорський – “Біомеханіка”; Міссісіпі, Меріленд, Канзаський, Азуса Песифік, Каліфорнійський баптистський, Міжнародний університет Флориди – “Охорона здоров'я та фізичне виховання”; “Спортивна медицина”; “Здоров'я дітей і освіта”; “Зміст та методи викладання основ здоров'я та фізичної культури”. Як бачимо, значна увага у вищезначених університетах відводиться навчальним дисциплінам, пов'язаним із медико-біологічними основами підготовки вчителів фізичної культури, у тому числі й із наявною в них здоров'язберігаючою компетентністю. Серед пропонованих закладів вищої освіти унікальних комплексів дисциплін означимо: в Університеті Міссісіпі – “Вивчення нервово-м'язових механізмів під час виконання вправи”; Університеті Меріленд – “Генетика у фізичній діяльності та спорті”; у Канзаському – “Вступ до психології дітей та молоді з обмеженими можливостями”; “Вступ до вимірювань у спеціальній освіті”; в Університеті Джорджії – “Розвиток моторних навичок у русі під час фізичної діяльності”; Азуса Песифік – “Оздоровлення та фітнес для життя”; Бейлорському – “Методи дослідження у фізичному вихованні та спортивній педагогіці”; Міжнародному університеті Флориди – “Оздоровлення та фітнес для життя”. Наведений аналіз підтверджує важливість міждисциплінарності та використання знань із різних галузей науки: зокрема загальної, спортивної фізіології, генетики, загальної психології та інклюзивної, фізики, педагогіки, метрології та статистики, геронтології.

Заклади вищої фізкультурної освіти Канади здійснюють підготовку фахівців за 1,5-3 роки та надають кваліфікацію магістра з фізичного виховання та кінезіології/професійної кінезіології. Як і в закладах освіти США, навчальні програми містять спільні вузькоспеціальні дисципліни. Так, в університетах імені Макмастера, Ньюфаундленду, Ватерлоо вивчається “Біомеханіка”, “Біомеханіка руху людини”, Торонто, Ньюфаундленду, Вікторії, Ватерлоо – “Фізіологія людини”; “Прикладна

фізіологія м'язів та біохімія"; "Сенсорно-моторна нейрофізіологія"; "Нервово-м'язова біологія"; "Фізіологічні проблеми фізичної активності та здоров'я"; "Дихальна та серцево-судинна фізіологія". Окрім того, важливим є чіткий взаємозв'язок фізичної культури та медицини, ергономіки, охорони й безпеки життєдіяльності. Зокрема, в Університеті Торонто для вивчення пропонується навчальна дисципліна "Охорона здоров'я молоді у спорті"; у Ньюфаундленді – "Застосування ергономіки, охорони праці та безпеки". Однак, більш особистісно спрямованими є індивідуальні курси, а саме: "Пластичність скелетних м'язів"; "Серцево-судинні захворювання та вправи" в Університеті Торонто; "Комп'ютерні програми для вимірювання фізичної активності"; "Рух і нейронаука" – у Ньюфаундленді; "Вивчення нервово-м'язового апарату", "Контроль моторних навичок" – в університеті імені Макмастера; "Психологічні проблеми фізичної активності та здоров'я" – в університеті Вікторії; "Біофізичні дослідження"; "Фізіолого-біохімічні аспекти харчування та здоров'я" – у Ватерлоо. Інтегрованість сфер науки в підготовці (нейронаука як інтердисциплінарна сукупність знань із фізіології, медицини, генетики, психології, біохімії, біофізики тощо) сприяє формуванню компетентнісного фахівця з фізичної культури.

Унікальність підготовки у закладах вищої фізкультурної освіти Великої Британії полягає в широкій пропозиції не лише кваліфікацій магістра: з фізичного виховання і спортивної педагогіки, фізичної культури та спортивної педагогіки, фізичного виховання та шкільного спорту, зі спортивної педагогіки та фізичної культури, зі спорту, здоров'я та фізичних вправ, педагогічного лідерства у фізичному вихованні та спорті, фізичного виховання з кваліфікованим статусом вчителя, молодіжного спорту та фізичного виховання, фізкультури, спорту та фізичного виховання, професійної практики фізичного виховання та спорту, спортивний тренер та магістр з фізичного виховання з терміном навчання від 1,5 до 3 років. Така розлога представленість мінімізує спільні, натомість збільшує кількість пропонованих індивідуальних дисциплін. Так, Бірмінгемський університет пропонує "Використання міждисциплінарних зв'язків для діагностики складних, індивідуальних проблем молоді під час навчання"; "Механізми визначення "внутрішніх" можливостей студентів"; Університет Бердфоршир – "Методи дослідження у спорті"; "Професійна соціалізація"; Центрального Ланкашира – "Принципи спортивного тренування"; "Тренування дітей та молоді; Лідса – "Вивчення досвіду молоді у фізичному вихованні та спорті"; "Зміцнення здоров'я дітей у сім'ях"; Чичестера – "Управління стратегіями охорони здоров'я"; Лондонський університет Брунеля – "Лабораторні методи дослідження в галузі фізіології та біомеханіки"; Святої Марії – "Методи дослідження у професійній практиці фізичного виховання та спорту"; Лафборо – "Розроблення навчального проєкту з фізичного виховання"; Саутгемптона – "Методи дослідження в спорті"; Уельс Трініті Сейнт Девід – "Мотивація у фізичній активності"; Глостершира – "Спортивна психологія"; "Сучасні проблеми фізичного виховання"; Кардіф Метрополітен – "Теорія спортивної психології на практиці". Як бачимо, кваліфікація магістра повністю визначає перелік дисциплін та унікальність освітньо-професійних програм підготовки зазначених фахівців.

Заклади вищої фізичної освіти Німеччини та Австрії пропонують значно вужчий перелік як кваліфікації магістра (фізичного виховання та спортивної науки, фізичного виховання і спорту, зі спорту та фізичних вправ), так і терміну навчання (2 роки) та вибору навчальних дисциплін. Спільними для університетів (Університет Констанц,

Мюнхенський технічний університет, Рурський університет, Університет прикладних наук Вейнер-Нойштадт, Інсбрукський університет) є дисципліни: “Фізіологія людини”; “Спортивна фізіологія”; “Біомеханіка”; “Біомеханіка та контроль роботи серця”. Однак, актуалізується методологія наукових досліджень, представлена такими навчальними дисциплінами, як “Біомеханічні дослідження”; “Дослідження у галузі нейрономеханічного контролю”; “Нервово-м’язовий контроль і навчання”; “Сучасні дослідження у галузі нейрофізіології”; “Методи дослідження у спортивній медицині”; “Методи дослідження у біомеханіці”. Вищенаведений перелік засвідчує глибоко наукові вимоги до компетентності майбутнього фахівця з фізичної культури та здатність втілити знання в реальну професійну діяльність.

Заклади вищої фізичної освіти Скандинавських країн пропонують такі кваліфікації магістра: з фізичного виховання та дидактики, фізичного виховання та фізіології вправ, фізичного виховання та спорту з педагогічною освітою, фізичного виховання та спортивної науки з терміном навчання 2 роки. Відповідно, магістри педагогічного спрямування вивчають дисципліни: “Оцінка фізичного виховання та спорту”; “Методика навчання фізичного виховання та спорту”; “Фізіологія людини”; “Спортивна фізіологія”; “Біомеханіка”; “Спортивна медицина”; “Фізична активність і здоров’я” “Тренування серцево-судинної системи”; “Тренування м’язів та продуктивність їхньої роботи”; “Спеціалізація з фізичного виховання та фізіології вправ”. Освітньо-професійні програми чітко структуровані та вузько спрямовані, спільних навчальних модулів незначна кількість.

У закладах вищої фізкультурної освіти країн Європейського Союзу обмежений вибір кваліфікацій магістра: з фізичного виховання та спортивної науки, фізичного виховання та спорту, фізичного виховання і здоров’я, термін навчання – 1,5-2 роки. Так, у Литовському спортивному університеті пропонують вивчати “Інноваційні методи дослідження сучасного здоров’я”, “Політика щодо охорони здоров’я, стратегії та управління змінами здоров’я”, “Стратегії для сповільнення моторного та когнітивного старіння”; “Харчування і вправи”; у Реймському університеті – “Біомеханіка людини, спорт та здоров’я”; “Фізична активність та здоров’я”; Гронінгенському університеті – “Механізми рухових функцій і розуміння процесу старіння”; “Здоровий спосіб життя”; у Лозаннському університеті – “Адаптивна фізична активність та здоров’я”. Зазначено, що процеси “старіння” Європи та значне зростання людей поважного віку актуалізують збільшення кількості навчальних дисциплін, пов’язаних зі збереженням їхнього здоров’я. Заклади освіти спортивного спрямування надають широкий спектр дисциплін, а саме: Університет фізичного виховання у Будапешті – “Фізіологія людини”; “Теорія тренування”; “Фізіологія спорту”; “Спортивні травми”; “Психологія спорту”; “Спортивне харчування”; Університет імені Коменського в Братиславі – “Основна та підготовча гімнастика”; “Легка атлетика”; “Тестування людини”; Міжнародний Університет Кіпру – “Анатомія та кінезіологія”; “Психомоторний розвиток”; “Раціональне харчування”; “Фізкультура і спорт для людей з обмеженими можливостями”. Унікальність освітньо-професійних програм викликана територіальним розташуванням у межах різних країн, їхніх освітніх систем, винятковості комплексів навчальних дисциплін, сформованих за замовленням національних суспільств. Аналіз закордонного досвіду професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти підтвердив значущість дисциплін, пов’язаних із медико-біологічними основами

підготовки вчителів фізичної культури, важливість міждисциплінарності та інтегрованості сфер науки, значення взаємозв'язку фізичної культури та фізіології, медицини, ергономіки, охорони й безпеки життєдіяльності. Розлогість освітньо-професійних програм та кваліфікацій магістра фізичної культури підкреслює здатність університетів відповідати вимогам стейкхолдерів та соціальних спільнот регіонів їхнього географічного чи територіального розташування.

У третьому розділі **“Педагогічна діагностика професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”** визначено сутність та структуру готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг; обґрунтовано критерії, показники та рівні готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг; представлено методики діагностики готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг. Визначено, що структура готовності до надання освітніх послуг є результатом професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Здійснений аналіз наукових психолого-педагогічних джерел із теми дослідження та власний досвід викладацької діяльності дав можливість визначити в структурі готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг такі компоненти: мотиваційний, гностичний, діяльнісний, особистісний. Проаналізовано критерії, показники та рівні готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг. До критеріїв готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг нами було віднесено: мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтелектуальний, конструктивно-діяльнісний, персоналізовано-особистісний.

Показниками мотиваційно-аксіологічного критерію готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг визначено наявність фахової спрямованості вчителів на професійну діяльність, мотивацію до фахової підготовки, перепідготовки, перенавчання та перекваліфікації, розуміння суспільної значущості діяльності з фізичної культури, використання засобів і сучасних технологій діяльності та потребу стимулювання розвитку вчителів фізичної культури. До показників когнітивно-інтелектуального критерію готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг віднесено рівень фундаментальних і прикладних знань медико-біологічних, професійно-спрямованих, психолого-педагогічних, орієнтування у складних, неочікуваних і нестандартних педагогічних ситуаціях, оперування змістом, принципами і формами професійної діяльності з питань управління освітнім процесом з фізичної культури. Показниками конструктивно-діялісного критерію готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг є рівень використання професійно орієнтованих знань у процесі вирішення фахових завдань для планування, організації та здійснення успішної діяльності, застосування методів, засобів, сучасних освітніх технологій і досвіду самостійного розв'язання професійних завдань, зреалізованість фахової самоосвіти через професійну підготовку, перепідготовку, перенавчання та перекваліфікацію. До показників персоналізовано-особистісного критерію готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг входить психічна саморегуляція, індивідуально-психологічні особливості (темперамент, характер, соціальний тип, інтелект, інтереси, потреби), професійно важливі якості й здібності, оперативність знань, аналітичні вміння й навички, педагогіко-психологічна й методологічна компетентність.

Розроблення та діагностика критеріїв і показників готовності вчителів фізичної

культури до надання освітніх послуг взаємопов'язані з визначенням рівнів. Нами було виділено й охарактеризовано три рівні готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг: низький (репродуктивний), середній (продуктивний) і творчий (продуктивно-креативний), а також представлена критеріальна база його оцінки.

Методики діагностики містили в собі методи й засоби дослідження рівня готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг згідно з компонентами та їхніми критеріями. Оцінювання рівня готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг за мотиваційно-аксіологічним критерієм проходила з використанням методик: “Вивчення мотивації навчання у ЗВО” (за Т. А. Ільїною) та “Шкала самооцінки мотивації схвалення” (за Д. Марлоу і Д. Крауном) в авторському вдосконаленні. Оцінювання рівня готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг за конструктивно-діяльнісним критерієм передбачало застосування картки оцінювання за конструктивно-діяльнісним критерієм рівня готовності учителів фізичної культури до надання освітніх послуг. Для визначення рівня готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг за когнітивно-інтелектуальним критерієм застосовувався розроблений нами комплект тестових завдань “Знаннєва компетентність вчителів фізичної культури”. Оцінювання рівня готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг за персоналізовано-особистісним критерієм передбачав діагностику рівня розвитку рефлексивності, комунікативних здібностей та оцінку професійної спрямованості особистості вчителя. Нами були використані методики: “Рефлексивність людини в життєдіяльності” (Опитувальник А. С. Шарова); “Оцінка рівня комунікативності вчителя” (за В. Ф. Ряховським); “Оцінка професійної спрямованості особистості вчителя” (за методикою Ю. І. Рогова) в авторському вдосконаленні.

У четвертому розділі **“Проектування системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”** розкрито концепцію професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; подано модель системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, акцентовано увагу на основних положеннях концепції професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Система професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти (рис. 1) була зреалізована завдяки створеній концепції. Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти здійснюється відповідно до принципів: системності, професійної контекстності, динамічності, паритетності, міждисциплінарності та інтеграції, індивідуалізації та диференціації.

Розроблено основні положення концепції професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, а саме:

1. Теоретико-методологічним підґрунтям для дослідження професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти була сукупність структурно-системного, процесуально-діялісного, індивідуально-особистісного, аксіолого-культурологічного, інтегративного, полісуб'єктного, компетентнісного та андрагогічного підходів, спрямованих на досягнення кінцевого результату – готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг.

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

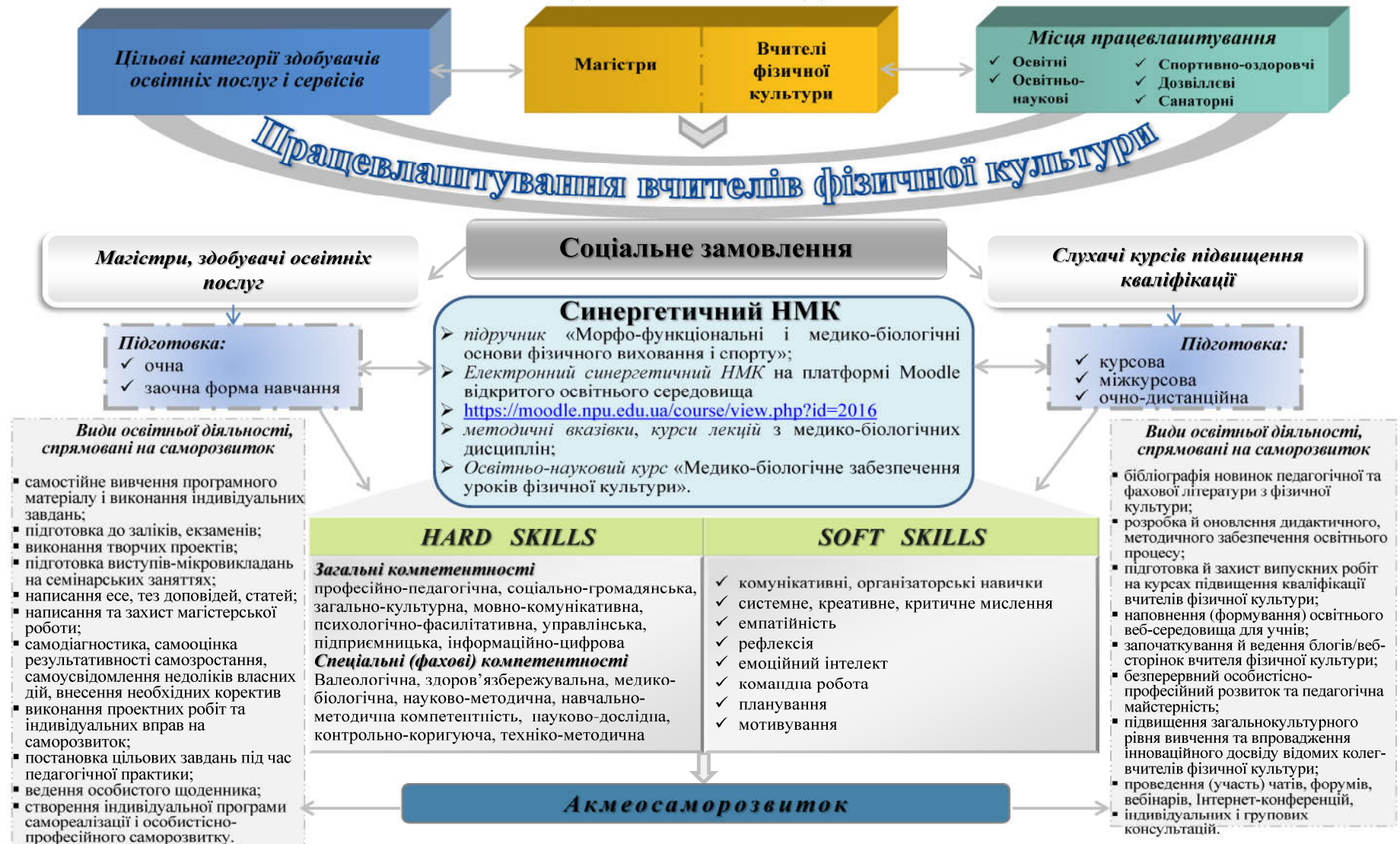

Рис. 1. Система професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти

2. Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти враховує такі чинники, як-от: задоволення освітніх потреб різних суб'єктів суспільства; диверсифікацію післядипломної педагогічної освіти; впровадження системи менеджменту якості освіти й людських ресурсів; соціокультурну орієнтованість освіти; інтенсифікацію процесів засвоєння знань; технологізацію й комп'ютеризацію (цифровізацію) освіти; гуманізацію освітнього процесу; спрямованість особистості на акмеосаморозвиток; орієнтацію освіти на соціалізацію особистості в умовах суспільного розмаїття.

3. Розроблення інтерактивного синергетичного навчально-методичного забезпечення освітнього процесу спрямована на інтенсифікацію змісту професійного розвитку вчителів фізичної культури за рахунок поглибленого вивчення медико-біологічних дисциплін, інтеграцію інноваційних освітніх технологій, застосування ІКТ у процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури; модернізацію практичної й науково-дослідної складових у процесі проведення педагогічної й науково-дослідницької практик; системне оновлення (удосконалення) відкритого освітнього середовища закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти.

4. Організація освітнього процесу базується на творчій суб'єкт-суб'єктній педагогічній взаємодії науково-педагогічних працівників і вчителів фізичної культури, в основі якої активне використання інтерактивних технологій навчання, методів самоконтролю та управління самонавчанням, що сприяють формуванню готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг та подальшій їхній професіоналізації.

5. Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти актуалізується формуванням у них особистісно-орієнтованого підходу до навчання та виховання учнів у закладах загальної середньої освіти, що передбачає врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти (віку, статі, стану здоров'я) і забезпечується фаховою здоров'язбережувальною компетентністю вчителів фізичної культури.

6. Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти здійснюється відповідно до комплексного міждисциплінарного підходу, що передбачає інтеграцію знань, умінь, навичок, компетентностей з медико-біологічних, професійно-орієнтованих і психолого-педагогічних дисциплін під час провадження освітньої діяльності у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти.

Реалізація розробленої концепції буде основою модернізації післядипломної педагогічної освіти, що забезпечить узгоджений розвиток складових її ланок, горизонтальну й вертикальну взаємодію різних освітніх структур; збагатить зміст, форми та методи освітнього процесу. Створена авторська система професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, що представлена в моделі, яка викликана потребами суспільства та вимогами роботодавців щодо професійного зростання вчителів фізичної культури в неперервній освіті впродовж життя (рис. 2).

Цільовий блок моделі включає мету і завдання. Концептуальний представлений концепцією професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної

педагогічної освіти, а також методологічними підходами й принципами її реалізації. Методологічними підходами професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти визначено такі: структурно-системний, процесуально-діяльнісний, індивідуально-особистісний, аксіолого-культурологічний, інтегративний, полісуб'єктний, компетентнісний, андрагогічний. Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти здійснюється відповідно до принципів: системності, професійної контекстності, динамічності, паритетності, міждисциплінарності, інтеграції, індивідуалізації та диференціації.

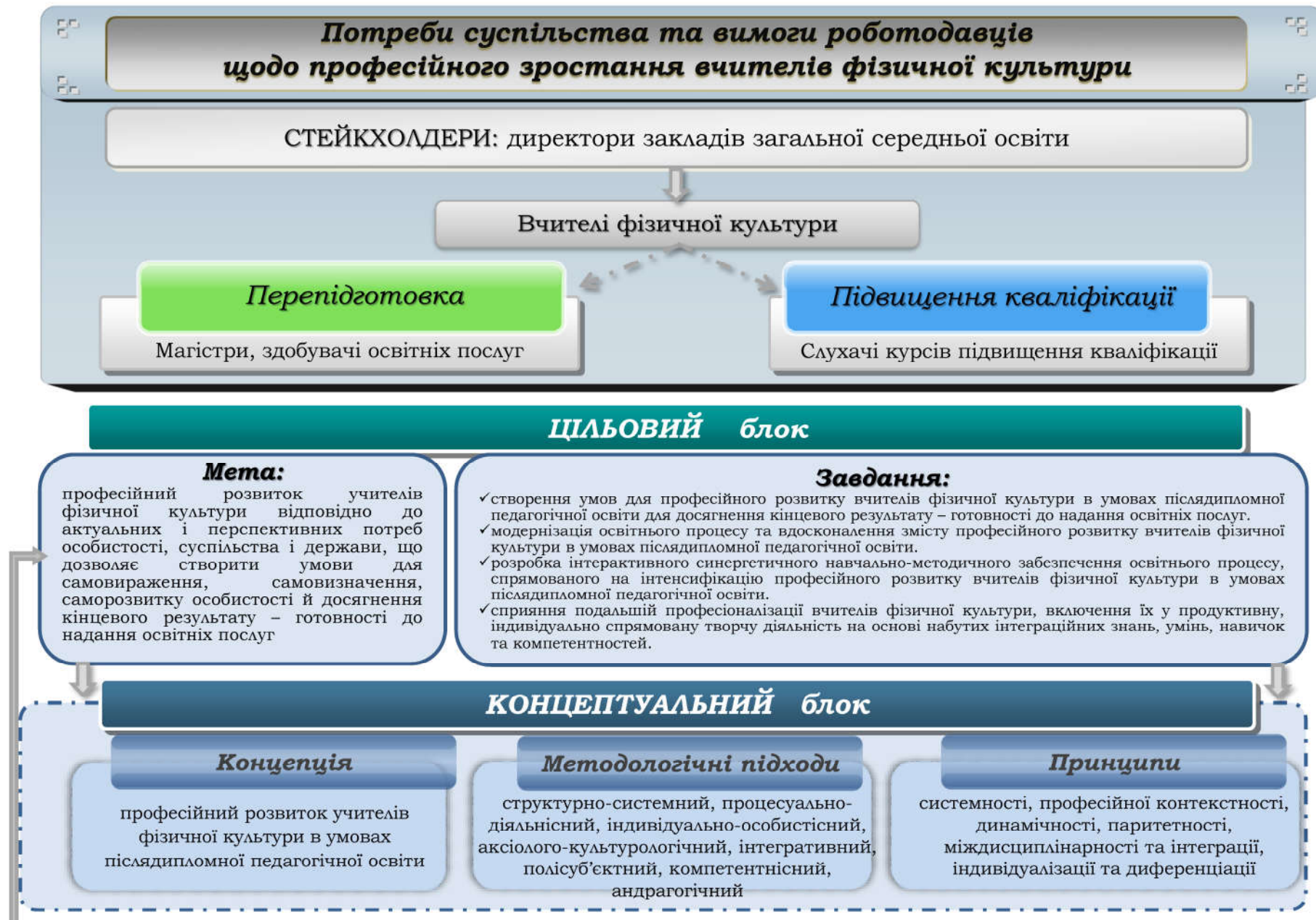
Теоретико-змістовний блок містить структурні компоненти професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти: мотиваційний, гностичний, особистісний, діяльнісний; синергетичний навчально-методичний комплекс (НМК); електронний синергетичний НМК на платформі Moodle відкритого освітнього середовища; методичні вказівки, курси лекцій з медико-біологічних дисциплін: “Морфо-функціональні основи фізичного виховання та спорту”, “Медико-біологічні основи фізичного виховання та спорту”, “Тігієна фізичного виховання і спорту”, “Валеологія”.

Організаційно-розвивальний репрезентований такими складовими: форми, методи, засоби. Серед форм професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти визначаємо такі: загальні: проблемні лекції, лекції-прес-конференції, евристичні лекції, наукові конференції; групові: семінари-ділові ігри, семінари-круглі столи, семінари-прес-конференції; особистісні: самостійна робота, науково-дослідницька робота, написання та захист курсової та випускової магістерської роботи, заліки, іспити, підсумкова державна атестація тощо. До методів у контексті нашого дослідження відносимо такі: евристичні, науково-дослідні, проблемно-пошукові, самоконтролю та управління самонавчанням. Визначено педагогічні умови професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Система професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти є активно-змінною і може бути втіленою під час діагностично-проектного, освітньо-фахового та контрольньо-аналітичного етапів.

Функціями професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти визначено: прогностичну, рефлексивно-компенсаторну, соціально-адаптивну, організаційно-виконавчу, пізнавальну та контрольньо-оцінювальну (табл. 1). Оцінювально-результативний блок містить критерії та рівні готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг. У межах нашого дослідження до критеріїв віднесено: мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтелектуальний, конструктивно-діяльнісний та персоналізовано-особистісний. Рівні готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг: низький, середній, творчий.

У п'ятому розділі **“Педагогічні умови професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”** проаналізовано зміст професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти за рахунок поглибленого вивчення медико-біологічних дисциплін; акцентовано увагу на необхідності інтеграції інноваційних освітніх технологій у процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури; охарактеризовано ІКТ у процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури; акцентовано увагу на модернізації

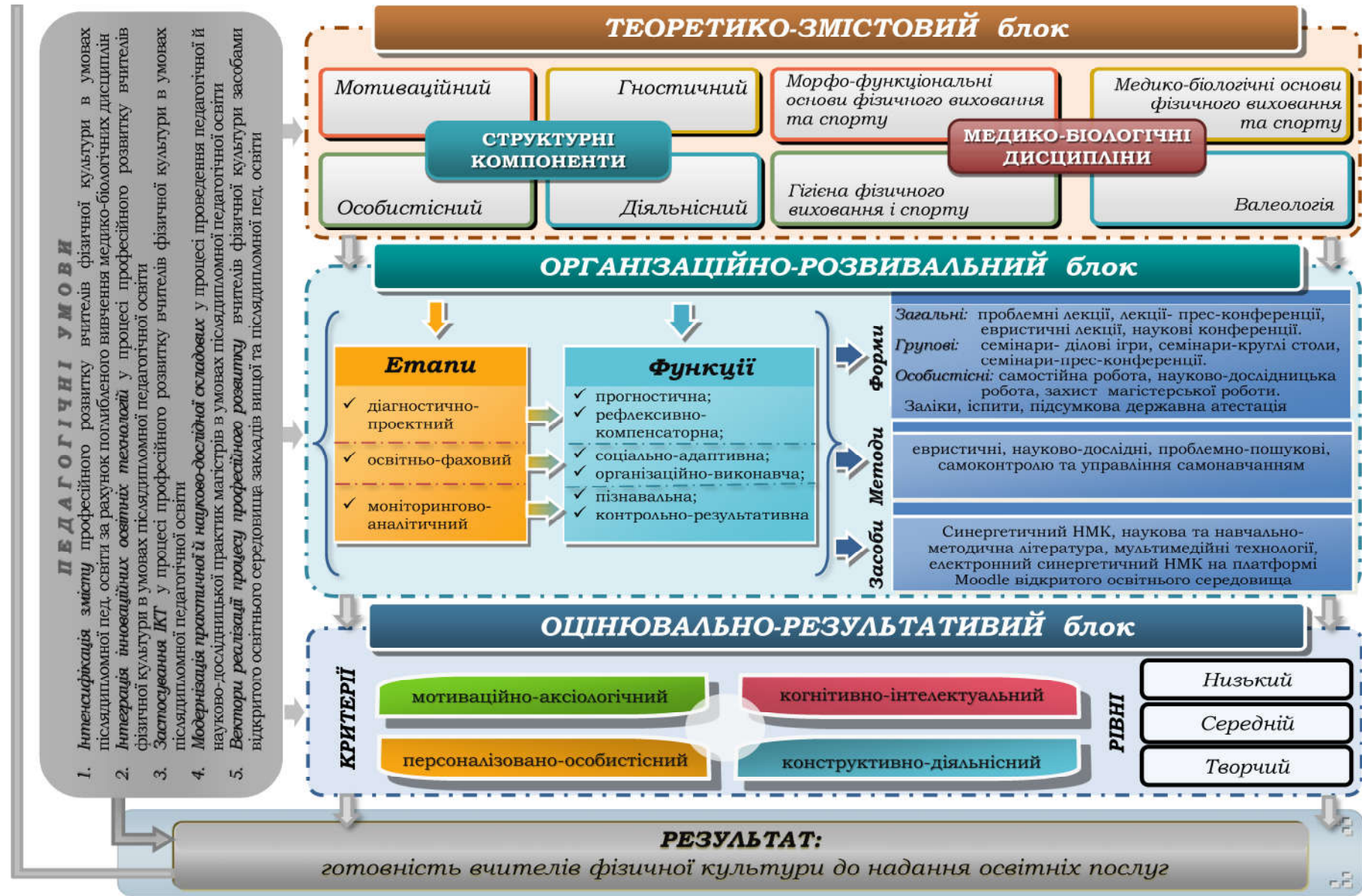

Рис. 2. Модель системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти

Таблиця 1

**Етапи та функції професійного розвитку вчителів фізичної культури
в умовах післядипломної педагогічної освіти**

Етапи	Функції
На <i>діагностично-проектному</i> проходить: визначення здатностей, здібностей, рівня знань, умінь, навичок, компетентності, готовності, соціально-педагогічного досвіду та індивідуальних особливостей з метою забезпечення дієвості професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; виявлення прогалин у наявній професійно-педагогічній компетентності; усвідомлення необхідності корекції процесу самоосвіти та підвищення кваліфікації/перепідготовки, проектування подальшого диференційовано-інтегрованого навчання.	<p><i>Прогностична</i> передбачає прогнозування і вирішення конкретних педагогічних завдань у галузі фізичної культури і спорту з урахуванням інноваційного закордонного досвіду професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах неперервної освіти.</p> <p><i>Рефлексивно-компенсаторна</i> спрямована на зміст і характер моделювання вчителями фізичної культури власної професійної траєкторії, результативність задоволення запитів та потреб, умотивованість до підвищення рівня, саморозвитку на основі усвідомленого різностороннього аналізу, педагогічної рефлексії через критичне оцінювання здобутків та недоліків, бачення шляхів зростання.</p>
На <i>освітньо-фаховому</i> здійснюється: визначення і трансформація змісту, умов, форм, технологій, методів, засобів планування й забезпечення неперервного навчання через довго- і короткотермінові курси, тренінги, стажування із залученням провідних науковців у галузі фізичної культури і спорту, спортивної фізіології, гігієни і валеології, фахівців з педагогіки та психології, цифрових технологій; моніторинг пропонованих закладами освіти освітньо-наукових та освітньо-професійних програм спеціалізації: фізичне виховання за спеціальністю: 017 Фізична культура і спорт (продовження навчання на третьому рівневі будь-якої спеціальності із галузі 01 “Освіта”), а також курсів підвищення кваліфікації; неперервна освіта впродовж життя через накопичення навчальних кредитів, формування індивідуальної освітньої траєкторії та персоналізованого портфоліо в результаті особистісного вибору еклектичних курсів і програм.	<p><i>Соціально-адаптивна</i> передбачає емоційно-ціннісне позитивне ставлення до вирішення проблем у галузі фізичної культури і спорту як здатність вчителя реагувати на запити соціуму щодо діагностики та формування, збереження й зміцнення здоров'я дітей і молоді, формування їхньої самосвідомості та здоров'язберігаючої компетентності; розроблення методичних рекомендацій щодо загартовування й ведення здорового способу життя, дотримання оптимального рухового режиму школярів відповідно до їхнього віку, розробку індивідуальних оздоровчих програм, у тому числі і з використанням ІКТ.</p> <p><i>Організаційно-виконавча</i> включає багаторівневий процес пошуку і розвитку особистісно-професійних підходів, форм, технологій, методів, засобів учителів фізичної культури до провадження освітньої діяльності на основі застосування знань із медико-біологічних дисциплін, формування для здобувачів освіти оптимального знаннево-компетентісного простору емоційно-толерантної взаємодії.</p>
<i>Моніторингово-аналітичний</i> включає систему наукових, технічних, технологічних, методологічних, організаційних засобів, які забезпечують спостереження за освітнім процесом та професійно-педагогічною діяльністю вчителя фізичної культури задля обґрунтування управлінських рішень із забезпечення здобувачів освіти знаннями, уміннями, навичками, компетентностями із медико-біологічних, психолого-педагогічних, професійно-спрямованих дисциплін для забезпечення здорового способу життя.	<p><i>Пізнавальна</i> полягає в задоволенні професійно-спрямованих та психолого-педагогічних потреб вчителів фізичної культури, інтелектуальних та мотиваційних запитів для успішної самореалізації та фахової зайнятості впродовж життя.</p> <p><i>Контрольно-результативна</i> має на меті розвиток здібностей вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти здійснювати постійний контроль результатів освітнього процесу та застосовувати скореговані й модифіковані підходи до його покращення.</p>

практичної й науково-дослідної складових у процесі проведення педагогічної й науково-дослідницької практик; охарактеризовано системне оновлення процесу професійного розвитку вчителів фізичної культури засобами відкритого освітнього середовища закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти.

Визначено першу умову професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти – інтенсифікація змісту професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти за рахунок поглибленого вивчення медико-біологічних дисциплін. Вона обумовлена актуальністю поглибленого вивчення медико-біологічних дисциплін, які є базовими у підготовці вчителів фізичної культури. Визначено, що метою вивчення медико-біологічних дисциплін є надати вчителям фізичної культури теоретичні знання, сформувати практичні навички і компетентності з медико-біологічних дисциплін з метою правильного нормування фізичних навантажень для дітей і молоді, застосування різних гігієнічних чинників для підвищення оздоровчого ефекту занять з фізичної культури дітей і молоді. У процесі навчання вчителів фізичної культури реалізується виконання поставлених завдань: надати вчителям фізичної культури знання щодо фізіологічних принципів нормування та дозування фізичних навантажень під час занять фізичними вправами та спортом дітей і молоді; фізіологічних резервів організму та здоров'я; фізіологічних основ імунітету та його змін при фізичних і емоційних навантаженнях; оптимального рухового режиму дітей і молоді, гігієнічних вимог до уроку фізичної культури та місця занять фізичною культурою в школі, інших закладах освіти; сприяти засвоєнню вчителями фізичної культури наукових знань і формуванню практичних навичок комплексного застосування гігієнічних засобів і природних факторів для збереження та зміцнення здоров'я дітей і молоді; сформувати систему знань про механізми формування фізичного, психічного та духовного здоров'я дітей і молоді, здоровий спосіб життя, вплив оздоровчого фізичного тренування й загартування на організм тощо.

З метою вивчення сучасного стану професійного розвитку майбутніх магістрів було проведено анкетування в шести закладах вищої освіти України за спеціальностями: 017 “Фізична культура і спорт”; 014 “Середня освіта (Фізична культура)”. Загальна кількість респондентів склала 825 осіб, а саме: Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ) – 110 майбутніх магістрів; ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет” (ДДПУ) – 104; Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського (ЛДУФК) – 188; Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (НПУ) – 86; Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди (ХНПУ) – 229; Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича (ЧНУ) – 108 осіб. Аналіз анкетування дав змогу виявити майбутніх магістрів у кількості 40,4 %, які планують працювати у сфері фізичної культури і спорту. Разом з тим виявлено, що лише 46,1 % респондентам властиві знання щодо впливу занять фізичною культурою на фізичний, функціональний розвиток дітей та молоді, їхню працездатність і стан здоров'я; лише 41,5 % респондентів стверджують, що мають знання з фізіолого-педагогічного контролю на заняттях з фізичної культури і фізіологічних критеріїв відновлення організму дітей та молоді; лише 38,1 % осіб користуються навичками проводити дослідження щодо діагностики рівня фізичного

здоров'я людини; лише 32,5 % осіб користуються навичками щодо застосування різних гігієнічних чинників для підвищення оздоровчого ефекту занять з фізичної культури; установлено, що лише 36,7 % респондентів вважають, що їхня готовність до надання освітніх послуг сформована.

Проаналізовано результати анкетування слухачів курсів підвищення кваліфікації, проведеного в шести закладах вищої освіти України, де здійснюється курсова підготовка під час підвищення кваліфікації. Загальна кількість респондентів склала 3837 осіб, а саме: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (НПУ) – 49 слухачів; Комунальний заклад вищої освіти “Дніпровська академія неперервної освіти” Дніпропетровської обласної ради (ДАНО) – 1215; Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (ДОППО) – 490; Комунальний вищий навчальний заклад “Херсонська академія неперервної освіти” (ХАНО) – 50; Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти (ВІППО) – 560; Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Ів.-Фр. ОІППО) – 1015 осіб. Аналіз анкетування дав змогу виявити кількість слухачів (50,1 %), які вважають доцільним здійснювати підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури у закладах післядипломної педагогічної освіти; при цьому лише 51,0 % слухачів задоволені рівнем сучасної навчально-методичної літератури; лише 45,9 % опитаних володіють знаннями щодо фізіологічних механізмів і закономірностей формування рухових навичок, резервів розвитку сили, швидкості, витривалості і спритності; лише 31,4 % респондентів застосовують навички розробляти методичні й практичні рекомендації щодо формування, збереження й зміцнення здоров'я дітей і молоді; лише 34,6 % респондентів є активними учасниками тренінгів і наукових конференцій, семінарів; лише 9,5 % здатні застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі освітньої діяльності.

Здійснено аналіз другої умови – інтеграція інноваційних освітніх технологій у процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Проаналізовано форми, методи і засоби, які були застосовані під час професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Нами широко застосовувались інтерактивні методи навчання, такі як: евристичні, проблемно-пошукові, тренінги, майстер-класи, “ділові ігри”, створення мультимедійних презентацій. Розроблено на платформі Moodle відкритого освітнього середовища електронний синергетичний навчально-методичний комплекс з медико-біологічних дисциплін для лекційних, семінарських занять, самостійної роботи вчителів фізичної культури, питання до екзаменів і заліку; освітньо-науковий курс “Медико-біологічне забезпечення уроків фізичної культури”. Створено підручник “Морфо-функціональні та медико-біологічні основи фізичного виховання та спорту” на основі мультидисциплінарного підходу у співавторстві з професорами В. Г. Ткачуком і Г. В. Бекетовою, який має в основі системний і цілісний підхід до вивчення людини як єдиної біопсихологічної і соціальної живої істоти. Розроблений нами підручник було впроваджено в освітній процес підготовки вчителів фізичної культури закладів вищої й післядипломної педагогічної освіти України. Під час навчання на курсах підвищення кваліфікації застосовувалися такі форми та методи навчання: лекції-прес-конференції, проблемні, евристичні лекції, лекції-дискусії, проводилися індивідуальні консультації, ділові ігри, круглі столи; використовувалися тренінгові методи навчання з використанням

комп'ютерних технологій тощо. Слухачі курсів підвищення кваліфікації мали можливість опрацьовувати дистанційні модулі за місцем проживання. Навчання здійснювалося за очно-дистанційною та дистанційною формами.

З метою оптимізації професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти було проаналізовано результати анкетування науково-педагогічних працівників, які здійснюють професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Респондентами були 112 викладачів з одинадцяти закладів вищої та післядипломної освіти України: Бердянського державного педагогічного університету, ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”, Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди, Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, Комунального закладу вищої освіти “Дніпровська академія неперервної освіти” Дніпропетровської обласної ради, Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Комунального вищого навчального закладу “Херсонська академія неперервної освіти”, Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти, Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

З'ясовано, що 71,9 % опитаних респондентів вважають, що необхідно систематично здійснювати професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; 64,4 % науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти задоволені наявною навчально-методичною і науковою літературою; визначено, що лише 58,5 % респондентів спрямовують свої зусилля на укладання курсів лекцій, планів семінарських занять для дистанційної форми навчання вчителів фізичної культури з метою їхнього професійного розвитку в умовах післядипломної педагогічної освіти; 74,0 % респондентів – на проведення проблемних лекцій у процесі викладання вчителям фізичної культури; 56,9 % опитаних прикладають зусилля до проведення лекцій-прес-конференцій; 65,5 % науково-педагогічних працівників спрямовують діяльність на проведення евристичних лекцій; 79,4 % – використовують інформаційні ресурси системи Інтернет; 85,9 % респондентів застосовують інтерактивні методи навчання на семінарських заняттях, як-от: ділові ігри, круглі столи, прес-конференції з метою професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; 70,3 % опитаних – “кругли столи” як інтерактивний метод навчання на семінарських заняттях вчителів фізичної культури; 52,1 % респондентів застосовують інтерактивний метод навчання “прес-конференції” на семінарських заняттях; 76,4 % респондентів використовують мультимедійні засоби навчання під час проведення лекцій, семінарських занять; 72,3 % опитаних активно беруть участь у форумах та семінарах.

Визначено третю умову професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти – застосування ІКТ у процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Головними властивостями освітніх інновацій визначено планомірні зміни, пов'язані з переходом із нижчого якісного стану до вищого в організації, здійсненні моніторингу, системах управління якістю освітньо-наукового процесу, а також специфічні особливості розумової діяльності, що є результатом впливу нових соціально-економічних,

психологічних суспільних процесів у діяльності та мисленні всіх учасників: вчителів, учнів, батьків, громадськості, характеризуються неперервністю та спрямованістю на модернізацію існуючої системи. Виокремлено інновації процесу професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, а саме: наукове осмислення неможливості впровадження інноваційних форм, методів, технологій без широкого поширення в сучасному освітньо-науковому процесі; застосування загальнонавчаних засобів фізичного виховання з інших позицій і в трансформованому контексті; створення нової концепції освітньо-науково-виховного процесу з фізичної культури з опорою на попередні дослідження; перегляд принципів соціального життя особистості, визначення напрямів її розвитку й добір відповідних засобів фізичного виховання з урахуванням індивідуальних особливостей споживачів освітніх послуг. У процесі фізичного виховання інноваційним є і застосування 3D технологій, доповненої реальності та віртуальних 3D тренажерів, сайтів і блогів, інформаційних сервісів та хмарних сховищ, створення професійних спільнот та кіл. Однак, таке використання інноваційних технологій ще поодиноким, вчителі фізичної культури неналежно володіють інформаційно-цифровою компетентністю, що виявляється і в знаннях і навичках роботи з комп'ютером. Їм бракує навчально- й науково-методичної компетентності, знань, умінь, навичок інтегрувати в освітній процес та фізкультурно-спортивну діяльність планшетний комп'ютер, пульсометр, гаджет, 3-D технології, динамічно керовані моделі, безконтактні сенсорні системи тощо. Під час підвищення кваліфікації слухачів і підготовки майбутніх магістрів нами були використані такі ІКТ: відео- і телеконференції, проведення (участь) чатів, форумів, вебінарів, Інтернет-конференцій, індивідуальних і групових консультацій, електронну пошту, електронні журнали, нову технологію безконтактної інформаційної взаємодії – “віртуальну реальність”, технологію мультимедіа тощо.

Визначено четверту умову професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти – модернізація практичної та науково-дослідної складових у процесі проведення педагогічної й науково-дослідницької практик вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Передбачалося, що лише під час цілісної системної, неперервної практичної роботи утворюються головні педагогічні вміння в майбутніх магістрів, виникає інтерес до професії вчителя фізичної культури, розвивається необхідність у педагогічному вдосконаленні, виникають умови для широкого досвіду, креативного й дослідницького підходу до педагогічної діяльності. Особливість педагогічної практики обумовлюється широким спектром закладів, які відносяться до різних рівнів і типів, адже на відміну від інших педагогічних спеціальностей вчитель фізичної культури повинен мати готовність до роботи з усіма категоріями здобувачів освіти різного віку. Під час проходження педагогічної практики закріплюються теоретичні й формуються практичні знання, уміння, навички й компетентності майбутнього магістра, а саме: проєктувальні, дидактичні, аналітичні, комунікативні, організаційні, діагностичні тощо. У процесі проходження науково-дослідницької практики у майбутніх магістрів формується цілісна система знань про наукові дослідження, особливості їхнього проведення; основи методології та методики наукового дослідження, вивчаються різноманітні методи організації та проведення наукових досліджень, організації науково-дослідної роботи для отримання вірогідних наукових результатів тощо.

Нами було здійснено анкетування 73 директорів закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти з метою виявлення задоволеності рівнем професійного розвитку та готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг. Отримані результати показали: 86,4 % респондентів вважають, що необхідно цілеспрямовано й систематично здійснювати професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти; установлено, що 68,4 % опитаних стейкхолдерів повністю задоволені рівнем готовності майбутніх магістрів до надання освітніх послуг; 70,2 % опитаних повністю задоволені рівнем сформованості теоретичної підготовки майбутніх магістрів; визначено, що тільки 58,7 % – повністю задоволені рівнем сформованості практичної підготовки майбутніх магістрів; 57,3 % респондентів стверджують, що майбутні магістри здатні застосовувати оптимальний руховий режим школярів та нормувати фізичні навантаження відповідно до їхнього віку; 59,5 % вважають, що магістри здатні здійснювати фізіолого-педагогічний контроль на заняттях фізичною культурою; лише 30,5 % роботодавців припускають, що вчителі фізичної культури, слухачі курсів підвищення кваліфікації, здатні розробляти методичні рекомендації щодо формування збереження й зміцнення здоров'я дітей та молоді; лише 32,2 % вважають, що вчителі фізичної культури здатні застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності; 58,8 % респондентів, що доцільно використовувати закордонний досвід під час професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Здійснено аналіз п'ятої умови – вектори реалізації процесу професійного розвитку вчителів фізичної культури засобами відкритого освітнього середовища закладів післядипломної педагогічної освіти. Визначено, що система відкритої освіти стає провідною стратегією розвитку освіти дорослих загалом і післядипломної педагогічної зокрема та базується на світоглядних і методологічних основах відкритості та неперервності процесу пізнання. На основі досліджень науковців та власного бачення поняття “відкрите освітнє середовище професійного розвитку вчителів фізичної культури у закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти” тлумачитимемо як послідовно організовану, відкриту соціально-педагогічну науково-освітню систему, яка покликана створити умови для всебічного професійного розвитку вчителя фізичної культури, реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії шляхом використання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти, удосконалення фахових компетентностей, що ґрунтується на принципах доступності, соціальної рівності, гнучкості та асинхронності, модульності, координованості й індивідуалізації, дуальності, паралельності, інклюзивності та широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Визначено, що професійний розвиток учителя фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти пов'язаний з освітнім середовищем закладу освіти, у якому він здійснює професійну діяльність. У свою чергу, кожен педагог власною компетентністю, професіоналізмом, творчістю впливає на освітнє середовище закладу освіти та формує як окремий елемент його цілісну картину. Отже, професійний розвиток вчителя фізичної культури здійснюється як під впливом освітнього середовища, так і в зворотньому напрямі формує саме середовище.

У шостому розділі “Експериментальне дослідження ефективності впровадження системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах

післядипломної педагогічної освіти” описано організацію педагогічного експерименту та проаналізовано результати експериментально-дослідної роботи.

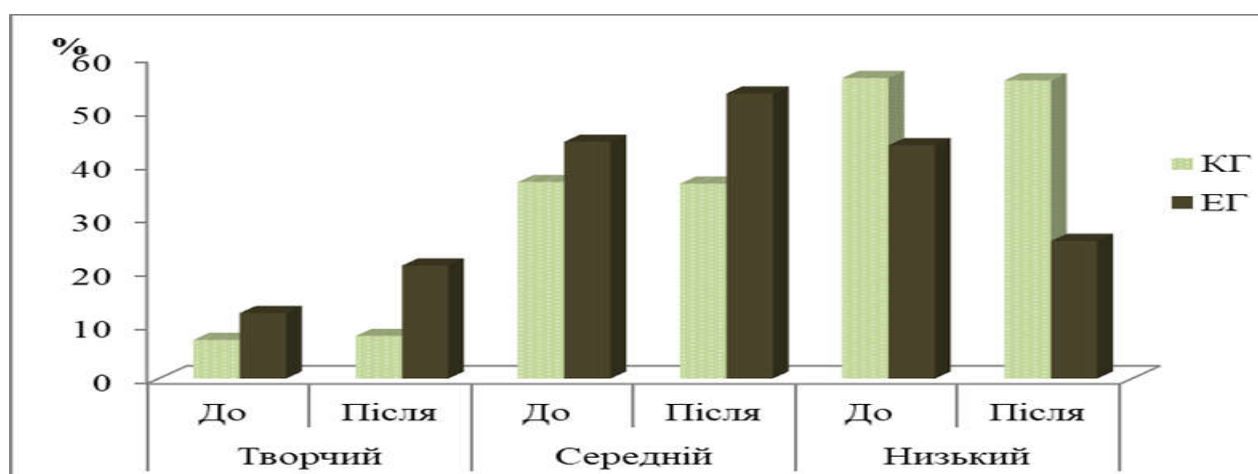
Ефективність системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти визначалася динамікою рівнів готовності до надання освітніх послуг як окремих компонентів майбутніх магістрів і слухачів курсів підвищення кваліфікації контрольної та експериментальної груп за відповідними критеріями, так і динамікою їхньої готовності до надання освітніх послуг у цілому. Узагальнені результати динаміки рівнів готовності до надання освітніх послуг майбутніх магістрів і слухачів курсів підвищення кваліфікації свідчать про такі тенденції до змін: в обох групах зафіксовано достовірне збільшення творчого і середнього рівнів готовності до надання освітніх послуг майбутніх магістрів і слухачів курсів підвищення кваліфікації.

На початку педагогічного експерименту творчий рівень готовності до надання освітніх послуг майбутніх магістрів контрольної групи спостерігався в 7,21 % осіб, середній рівень – у 36,68 %, низький – у 56,11 % осіб. У майбутніх магістрів експериментальної групи творчий рівень спостерігався в 7,95 % осіб, середній рівень – у 36,39 %, низький – у 55,66 % осіб (табл. 2, рис. 3).

Таблиця 2

**Рівні готовності майбутніх магістрів
з фізичної культури до надання освітніх послуг**

Рівні	Групи	До експерименту		Після експерименту		Δ, %
		осіб	%	осіб	%	
Творчий	КГ	23	7,21	39	12,23	5,02
	ЕГ	26	7,95	69	21,10	13,15
Середній	КГ	117	36,68	141	44,20	7,52
	ЕГ	119	36,39	174	53,21	16,82
Низький	КГ	179	56,11	139	43,57	-12,54
	ЕГ	182	55,66	84	25,69	-29,97
=25,26; =5,991						

*Рис. 3. Динаміка рівнів готовності майбутніх магістрів
з фізичної культури до надання освітніх послуг*

Після проведення формувального етапу педагогічного експерименту спостерігалася позитивна динаміка змін за творчим і середнім рівнями готовності майбутніх магістрів з фізичної культури до надання освітніх послуг на фоні зниження низького рівня на 29,97 % у експериментальних групах. Так, кількість майбутніх магістрів, які мали творчий рівень, зросла у КГ на 5,02 %, а в ЕГ – на 13,15 %; середній рівень збільшився у КГ на 7,52 %, а в ЕГ – на 16,82 %; низький рівень зменшився у КГ на 12,54 %, а в ЕГ – на 29,97 %.

Отже, отримані дані доводять достовірно вищий результат готовності до надання освітніх послуг майбутніх магістрів в експериментальній групі, ніж у контрольній групі, про що свідчить $\chi^2_{\text{емп}} = 25,26$, що перевищує табличне значення $\chi^2_{\text{крит}} = 5,991$.

На початку педагогічного експерименту творчий рівень готовності до надання освітніх послуг слухачів курсів підвищення кваліфікації контрольної групи було виявлено у 28,65 % осіб, середній рівень – у 45,17 %, низький – у 26,18 % осіб. У слухачів експериментальної групи творчий рівень було виявлено у 29,57 % осіб, середній рівень – у 45,56 %, низький – у 24,87 % осіб (табл. 3, рис. 4).

Таблиця 3

**Рівні готовності слухачів курсів підвищення
кваліфікації до надання освітніх послуг**

Рівні	Групи	До експерименту		Після експерименту		Δ , %
		осіб	%	осіб	%	
Творчий	КГ	163	28,65	194	34,09	5,44
	ЕГ	170	29,57	234	40,70	11,13
Середній	КГ	257	45,17	292	51,32	6,15
	ЕГ	262	45,56	337	58,61	13,05
Низький	КГ	149	26,18	83	14,59	-11,59
	ЕГ	143	24,87	4	0,69	-24,18
$\chi^2 = 78,66; = 5,991$						

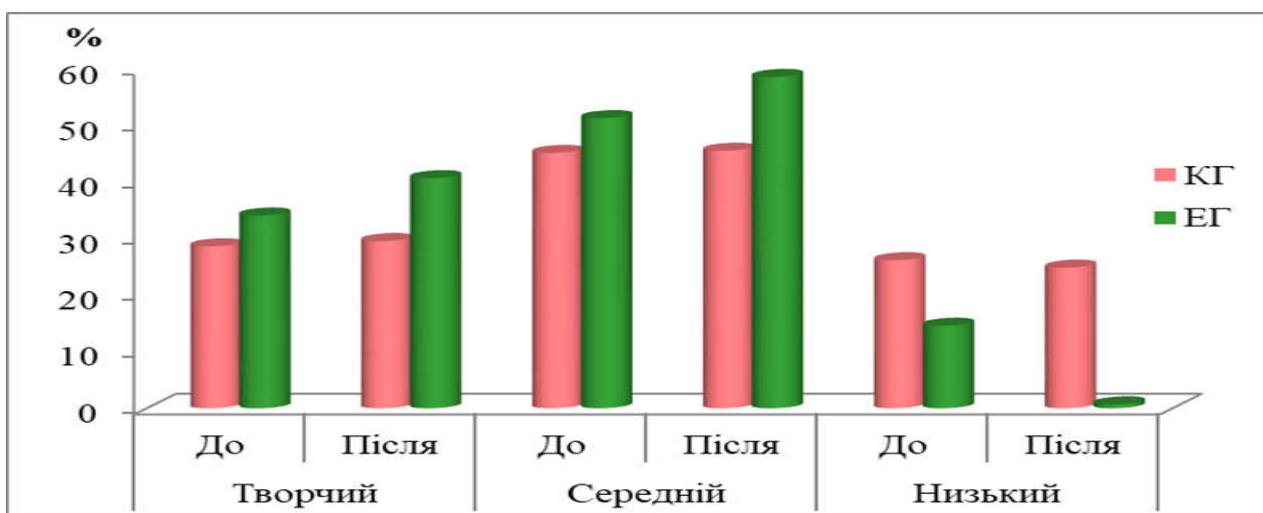

Рис. 4. Динаміка рівнів готовності слухачів курсів підвищення кваліфікації до надання освітніх послуг

Після проведення формувального етапу педагогічного експерименту було виявлено позитивну динаміку змін за творчим і середнім рівнями готовності до надання освітніх послуг слухачів курсів підвищення кваліфікації на фоні зниження низького рівня на 24,18 % у експериментальних групах (табл. 3, рис. 4). Так, кількість слухачів курсів підвищення кваліфікації, які мають творчий рівень, зросла у КГ на 5,44 %, а в ЕГ – на 11,13 %; середній рівень збільшився у КГ на 6,15 %, а в ЕГ – на 13,05 %; низький рівень зменшився у КГ на 11,59 %, а в ЕГ – на 24,18 %

Отже, отримані дані доводять достовірно вищий результат готовності слухачів курсів підвищення кваліфікації до надання освітніх послуг в експериментальній групі, ніж у контрольній групі, про що свідчить $\chi^2_{\text{емп}} = 78,66$, що значно перевищує табличне значення $\chi^2_{\text{крит}} = 5,991$.

Таким чином, у процесі проведення педагогічного експерименту виявлено істотні відмінності між рівнями готовності до надання освітніх послуг вчителів фізичної культури контрольних та експериментальних груп як у цілому, так і за окремими критеріями. Також із використанням критерію Пірсона підтверджено репрезентативність отриманих результатів дослідження, що свідчить про ефективність упровадження системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Проведене дослідження не вичерпує всіх актуальних і практично значущих завдань професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Подальшого вивчення потребують питання сучасного навчально-методичного супроводу підготовки кадрів нової генерації, аналізу впровадження передового закордонного досвіду професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, застосування інформаційно-комунікаційних технологій з метою подальшого підвищення ефективності професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано розв'язання наукової проблеми професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Аналіз та узагальнення результатів здійсненого дослідження дало підстави сформулювати такі висновки:

1. На основі огляду наукової літератури щодо професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти доведено необхідність модернізації післядипломної педагогічної освіти цього напрямку. Результати аналізу діяльності майбутніх магістрів і слухачів курсів підвищення кваліфікації та науково-педагогічного персоналу закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти України підтвердили доцільність розроблення обраної проблеми та необхідність оновлення змісту, форм і методів професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Подано авторське тлумачення понять: “післядипломна педагогічна освіта вчителів фізичної культури”, “професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”, “професійна компетентність вчителів фізичної культури”, “професійна підготовка вчителів фізичної культури”, “готовність вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг”,

“акмеосаморозвиток”.

2. Теоретично обґрунтовано структурні компоненти готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг, як-от: мотиваційний, гностичний, діяльнісний, особистісний. Мотиваційний містить сформовану систему взаємозалежних і супідрядних мотивів діяльності вчителя фізичної культури, яка визначає лінію його свідомої поведінки, мотивацію саморозвитку, цінування фахової діяльності, потребу в самовдосконаленні, наявність професійно важливих якостей (креативність, цілеспрямованість, працездатність, відповідальність, наполегливість, інтерес до використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому просторі тощо). Гностичний віддзеркалює систему знань і вмінь учителя фізичної культури, що становлять основу його пізнавальної та фундамент професійної діяльності, пов'язаних із подальшим розвитком, соціальною цінністю, а також певні властивості когнітивної практики, знання способів педагогічної комунікації. До останніх відноситься не тільки вміння аналітико-синтетичного мислення, а й перенесення знань у практичну роботу, осмислення їх через призму фізичної культури і діяльності в них. Діяльнісний забезпечує стратегічну професійно-орієнтовану спрямованість педагогічної діяльності вчителя фізичної культури і визначається в умінні бачити кінцеву мету, здійснювати комплексне планування і вирішення актуальних навчально-виховних завдань, підбирати конкретний зміст для окремих видів занять, вибирати форми і засоби проведення занять фізичної культури тощо. Особистісний передбачає наявність комплексу професійно важливих особистісних якостей вчителя фізичної культури. Цей компонент відображає цілеспрямований, планомірний, неперервний, спеціально організований розвиток і акмеосаморозвиток вчителя фізичної культури, становлення його як особистості з урахуванням індивідуальних особливостей, інтересів, здібностей, передбачає урахування особистості самого педагога, а також знання про самопізнання (власної індивідуальності і діяльності).

3. Визначено критерії (мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтелектуальний, конструктивно-діяльнісний, персоналізовано-особистісний), показники та рівні (низький, середній, творчий) готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг. Показниками мотиваційно-аксіологічного визначено наявність фахової спрямованості вчителів на професійну діяльність, мотивацію до підготовки, перепідготовки, перенавчання та перекваліфікації, розуміння суспільної значущості діяльності з фізичної культури, використання засобів і сучасних технологій діяльності та потребу стимулювання розвитку вчителів фізичної культури. До показників когнітивно-інтелектуального віднесено рівень фундаментальних і прикладних знань медико-біологічних, професійно-спрямованих, психолого-педагогічних дисциплін, орієнтування у складних, неочікуваних і нестандартних педагогічних ситуаціях, оперування змістом, принципами і формами професійної діяльності з питань управління освітнім процесом з фізичної культури. Показниками конструктивно-діяльнісного є рівень використання професійно орієнтованих знань у процесі вирішення фахових завдань для планування, організації та здійснення успішної діяльності, застосування методів, засобів, сучасних освітніх технологій і досвіду самостійного розв'язання професійних завдань, зреалізованість фахової самоосвіти через професійну підготовку, перепідготовку, перенавчання та перекваліфікацію. До показників персоналізовано-особистісного входить

психічна саморегуляція, індивідуально-психологічні особливості (темперамент, характер, соціальний тип, інтелект, інтереси, потреби), професійно важливі якості й здібності, оперативність знань, аналітичні вміння й навички, педагогіко-психологічна й методологічна компетентність.

4. Розроблено концепцію професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка базується на таких основних положеннях.

– Теоретико-методологічним підґрунтям для дослідження професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти була сукупність структурно-системного, процесуально-діяльнісного, індивідуально-особистісного, аксіолого-культурологічного, інтегративного, полісуб'єктного, компетентнісного та андрагогічного підходів, спрямованих на досягнення кінцевого результату – готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг.

– Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти враховує такі чинники, як-от: задоволення освітніх потреб різних суб'єктів суспільства; диверсифікацію системи післядипломної педагогічної освіти; упровадження системи менеджменту якості освіти й людських ресурсів; соціокультурну орієнтованість освіти; інтенсифікацію процесів засвоєння знань; технологізацію й комп'ютеризацію (цифровізацію) освіти; гуманізацію освітнього процесу; спрямованість особистості на самореалізацію; орієнтацію освіти на соціалізацію особистості в умовах суспільного розмаїття.

– Розроблення інтерактивного синергетичного навчально-методичного забезпечення освітнього процесу спрямована на інтенсифікацію змісту професійного розвитку вчителів фізичної культури за рахунок поглибленого вивчення медико-біологічних дисциплін, інтеграцію інноваційних освітніх технологій, застосування ІКТ у процесі професійного розвитку вчителів фізичної культури; модернізацію практичної й науково-дослідної складових у процесі проведення педагогічної й науково-дослідницької практик; системне оновлення (удосконалення) відкритого освітнього середовища закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти.

– Організація освітнього процесу базується на творчій суб'єкт-суб'єктній педагогічній взаємодії науково-педагогічних працівників і вчителів фізичної культури, в основі якої активне використання інтерактивних технологій навчання, методів самоконтролю та управління самонавчанням, що сприяють формуванню готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг та подальшій їхній професіоналізації.

– Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти актуалізується формуванням особистісно-орієнтованого підходу до навчання та виховання учнів у закладах загальної середньої освіти, урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти (віку, статі, стану здоров'я) і забезпечується фаховою здоров'язбережувальною компетентністю вчителів фізичної культури.

– Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти здійснюється відповідно до комплексного міждисциплінарного підходу, що передбачає інтеграцію знань, умінь, навичок, компетентностей з медико-

біологічних, професійно-орієнтованих і психолого-педагогічних дисциплін під час провадження освітньої діяльності у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти.

5. Спроековано авторську систему професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, що представлена в моделі, яка викликана потребами суспільства та вимогами роботодавців щодо професійного зростання вчителів фізичної культури в неперервній освіті впродовж життя. Цільовий блок моделі включає мету і завдання. Концептуальний представлений концепцією професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, а також методологічними підходами й принципами її реалізації. Методологічними підходами професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти визначено такі: структурно-системний, процесуально-діяльнісний, індивідуально-особистісний, аксіолого-культурологічний, інтегративний, полісуб'єктний, компетентнісний, андрагогічний. Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти здійснюється відповідно до принципів: системності, професійної контекстності, динамічності, паритетності, міждисциплінарності та інтеграції, індивідуалізації та диференціації. Теоретико-змістовний блок містить структурні компоненти професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти: мотиваційний, гностичний, особистісний, діяльнісний; синергетичний навчально-методичний комплекс (НМК); електронний синергетичний НМК на платформі Moodle відкритого освітнього середовища; методичні вказівки, курси лекцій з медико-біологічних дисциплін: “Морфо-функціональні основи фізичного виховання та спорту”, “Медико-біологічні основи фізичного виховання та спорту”, “Тієїна фізичного виховання і спорту”, “Валеологія”. Організаційно-розвивальний репрезентований такими складовими: форми, методи, засоби. Серед форм професійного розвитку вчителів фізичної культури умовах післядипломної педагогічної освіти визначаємо такі: загальні: (проблемні лекції, лекції-прес-конференції, евристичні лекції, наукові конференції); групові: (семінари-ділові ігри, семінари-круглі столи, семінари-прес-конференції); особистісні: (самостійна робота, науково-дослідницька робота, написання та захист курсової та випускової магістерської роботи, заліки, іспити, підсумкова державна атестація) тощо. До методів у контексті нашого дослідження відносимо такі: евристичні, науково-дослідні, проблемно-пошукові, самоконтролю та управління самонавчанням.

6. Визначено педагогічні умови професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти та розроблено методики їх реалізації через їхнє поетапне комплексне впровадження у визначених педагогічних умовах, зокрема методики: поглибленого вивчення медико-біологічних дисциплін; інтеграції інноваційних освітніх технологій за допомогою інноваційних форм, методів і засобів; організації освітньо-наукового процесу засобами сучасних інноваційних технологій на основі інформаційно-комунікаційного забезпечення; цілісної системної практичної підготовки через забезпечення наступності змісту й завдань різних видів практики; використання ресурсів відкритої освіти під час підвищення кваліфікації за заочною, дистанційною та очно-дистанційною формами навчання, а також у міжкурсовий період у результаті самоосвітньої діяльності засобами неформальної та інформальної освіти.

7. Експериментально перевірено ефективність спроектованої системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка визначалася динамікою рівнів готовності до надання освітніх послуг як окремих компонентів майбутніх магістрів і слухачів курсів підвищення кваліфікації контрольної та експериментальної груп за відповідними критеріями, так і динамікою їхньої готовності до надання освітніх послуг у цілому. Узагальнені результати динаміки рівнів готовності до надання освітніх послуг майбутніх магістрів і слухачів курсів підвищення кваліфікації свідчать про такі тенденції до змін: в обох групах зафіксовано достовірне збільшення творчого і середнього рівнів готовності до надання освітніх послуг майбутніх магістрів і слухачів курсів підвищення кваліфікації. На початку педагогічного експерименту творчий рівень готовності до надання освітніх послуг майбутніх магістрів контрольної групи спостерігався в 7,21 % осіб, середній рівень – у 36,68 %, низький – у 56,11 % осіб. У майбутніх магістрів експериментальної групи творчий рівень спостерігався в 7,95 % осіб, середній рівень – у 36,39 %, низький – у 55,66 % осіб. Після проведення формувального етапу педагогічного експерименту спостерігалася позитивна динаміка змін за творчим і середнім рівнями готовності майбутніх магістрів з фізичної культури до надання освітніх послуг на фоні зниження низького рівня на 29,97 % у експериментальних групах. Так, кількість майбутніх магістрів, які мають творчий рівень, зросла у КГ на 5,02 %, а в ЕГ – на 13,15 %; середній рівень збільшився у КГ на 7,52 %, а в ЕГ – на 16,82 %; низький рівень зменшився у КГ на 12,54 %, а в ЕГ – на 29,97 %. Отже, отримані дані доводять достовірно вищий результат готовності до надання освітніх послуг майбутніх магістрів в експериментальній групі, ніж у контрольній, про що свідчить $\chi^2_{\text{емп}} = 25,26$, що перевищує табличне значення $\chi^2_{\text{крит}} = 5,991$. На початку педагогічного експерименту творчий рівень готовності до надання освітніх послуг слухачів курсів підвищення кваліфікації контрольної групи було виявлено у 28,65 % осіб, середній рівень – у 45,17 %, низький – у 26,18 %. У слухачів експериментальної групи творчий рівень було виявлено у 29,57 % осіб, середній рівень – у 45,56 %, низький – у 24,87 %. Після проведення формувального етапу педагогічного експерименту було виявлено позитивну динаміку змін за творчим і середнім рівнями готовності до надання освітніх послуг слухачів курсів підвищення кваліфікації на фоні зниження низького рівня на 24,18 % у експериментальних групах. Так, кількість слухачів курсів підвищення кваліфікації, які мають творчий рівень, зросла у КГ на 5,44 %, а в ЕГ – на 11,13 %; середній рівень збільшився у КГ на 6,15 %, а в ЕГ – на 13,05 %; низький рівень зменшився у КГ на 11,59 %, а в ЕГ – на 24,18 %. Отже, отримані дані доводять достовірно вищий результат готовності слухачів курсів підвищення кваліфікації до надання освітніх послуг в експериментальній групі, ніж у контрольній, про що свідчить $\chi^2_{\text{емп}} = 78,66$, що значно перевищує табличне значення $\chi^2_{\text{крит}} = 5,991$. Таким чином, у процесі проведення педагогічного експерименту було виявлено істотні відмінності між рівнями готовності до надання освітніх послуг вчителів фізичної культури контрольних та експериментальних груп як у цілому, так і за окремими критеріями. Також завдяки використанню критерію Пірсона було підтверджено репрезентативність отриманих результатів дослідження. Усе це свідчить про ефективність упровадження системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми професійного

розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у вдосконаленні системи неперервної освіти учителів фізичної культури, модернізації освітніх програм для реалізації їхніх індивідуальних освітніх траєкторій, ширшого використання цифрових технологій у процесі професійного розвитку учителя фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. **Войтовська О. М.** Професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти: теорія та методика: монографія. Київ: Вид-во “Люди́ла”, 2020. 563 с.

2. **Войтовська О. М.** Становлення й розвиток американської системи підвищення кваліфікації вчителів. *Мультимодусні засади післядипломної освіти для сталого розвитку*: колективна монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 386–401.

3. Рідей Н. М., **Войтовська О. М.** Перспективи розвитку вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти на засадах сталого розвитку. *Paradygmata zrównoważonego rozwoju w świetle nieprzewidywalnych przemian*: колективна монографія. Львів, Олыштин: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. С. 271–287.

4. **Voitovska O. M., Tolochko S. V.** Teacher professional development in the European Union countries as a component of continuous education. *Неперервна освіта в соціокультурних вимірах*: колективна монографія. Київ: Видавничий дім “Тельветика”, 2018. С. 36–46.

5. **Войтовська О. М.** Системний, діяльнісний, особистісний та культурологічний підходи до проблеми професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Perspective directions of development of philology, linguistics and communication science*. Collective monograph. Aotearoa publishing, Nelson, New Zealand, 2018. P. 94–110.

6. **Войтовська О. М.** Управління професійним розвитком вчителів фізичної культури в умовах спеціальної неперервної підготовки. *Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку*: колективна монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 622–632.

Підручник

7. Ткачук В. Г., Бекетова Г. В., **Войтовська О. М.** Морфо-функціональні та медико-біологічні основи фізичного виховання та спорту: підручник. Київ: “Видавництво Люди́ла”, 2019. 476 с.

Статті у наукових фахових виданнях України

8. **Войтовська О. М.** Сучасні проблеми і тенденції розвитку освіти дорослих у системі неперервної освіти. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2014. № 122. С. 12–18.
9. **Войтовська О. М.** Деякі аспекти професійної підготовки вчителів фізичної культури в системі безперервної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. Київ, 2015. № 3К1(56)15. С. 91–93.
10. **Войтовська О. М.** Андрагогічні принципи навчання педагогів в системі післядипломної освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : збірник наукових праць Національної академії педагогічних наук України*. 2015. № 1(10). С. 179–186.
11. **Войтовська О. М.** Актуальні питання професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. Київ, 2016. № 3К 2(71)16. С. 71–73.
12. **Войтовська О. М.** Роль компетентнісного підходу в професійному розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2017. № 2. С. 189–194.
13. **Voitovska O.** Problems and prospects of professional development of physical training teachers in Poland. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. Київ, 2018. № 3К(97)18. С. 21–24.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних

14. **Войтовська О. М.** Дистанційна форма навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія : Педагогіка*, 2015. № 1. С. 24–29 (фахове видання України, що внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).
15. **Voitovska O.** Features of professional development of physical training teachers in the conditions of postgraduate education. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія : Педагогіка*, 2016. № 3. С. 81–87 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).
16. **Voitovska O.** Methodological approaches in professional development of physical training teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education. *Revista de Stiințe Socioumane. Collection of scientific articles* Universitatea Pedagogică de Stat, “Ion Creangă” din Chișinău, 2017. Nr. 2 (36), С.7–16 (закордонне періодичне видання Молдови).
17. **Voitovska O.** Terminology of professional development of physical training teacher in the conditions of postgraduate pedagogical education. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*, 2017. № 3. С. 125–131

(фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

18. **Voitovska O.** International practices of training and postgraduate education of physical training teachers. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Серія : Педагогічні науки*, 2017. № 79. С. 109–114 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

19. **Войтовська О. М.** Закордонний досвід професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Серія : Педагогічні науки*, 2018. № 82. Том 2. С. 110–114 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

20. **Voitovska O.** Development of advanced training system of teachers in the USA. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія : Педагогіка*, 2018. № 1. С. 103–111 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

21. **Войтовська О. М., Толочко С. В.** Закордонний і вітчизняний досвід професійного розвитку педагогів як складова неперервної освіти. *Інноваційна педагогіка*, 2018. № 6. С. 115–123 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

22. **Войтовська О. М.** Закордонний досвід професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Серія : Педагогічні науки*, 2018. № 82. С. 82–95 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

23. **Voitovska O.** System-forming components of professional development of physical training teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*, 2018. Nr. 1(23). Р. 202–207 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

24. **Voitovska O., Tolochko S.** Modern trends in the development of the US teachers' skills in the system of postgraduate pedagogical education. *Edukacja – Technika – Informatyka*. Rzeszow, 2018. Nr. 1(23). Р. 202–207 (закордонне видання Польщі, що внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

25. **Voitovska O., Tolochko S.** Physical Education Teachers' Perspectives in a Changing World: From Future Studies to New Physical Culture. *Philosophy and Cosmology*. Kyiv, 2018. Volume 20. С. 139–145 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Web of Science Core Collection*).

26. **Voitovska O., Tolochko S., Bordyug N.** Lifelong learning in modern strategies of sustainable development. *Studia Warminskie*. Olsztynie, 2018. № 55. С. 343–353 (закордонне видання Польщі, що внесено до міжнародної наукометричної бази *Web of Science Core Collection*).

27. Pratsiovyty M., Lysenko I., **Voitovska O.** Distribution of values of classic singular cantor function of random argument. *Random operators and stochastic equations*. Berlin, 2018.

Volume 26. № 4. С. 193–200 (закордонне видання Німеччини, що внесено до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science).

28. **Voitovska O.**, Tolochko S. Lifelong Learning as the Future Human Need. *Philosophy and Cosmology*. Kyiv, 2019. Volume 22. С. 144–151 (закордонне видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Web of Science Core Collection*).

29. **Войтовська О. М.** Сучасні тенденції розвитку системи післядипломної педагогічної освіти на Україні. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Серія : Педагогічні науки*, 2019. № 86. С. 231–235 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

30. **Войтовська О. М.** Особливості перепідготовки та підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури закордоном. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. Київ, 2018. № 6(100). С. 18–22 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

31. **Voitovska O.** Organizational and pedagogical conditions of professional development of physical training teacher in the conditions of postgraduate pedagogical education. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. Київ, 2019. № 3К(110)19. С. 28–31 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

32. Tolochko S., **Voitovska O.**, Deda R., Kolesnyk T. Digital technologies of learning foreign languages in postgraduate education. *Edukacja – Technika – Informatyka*. Rzeszow, 2019. Nr. 1(27). P. 224–231 (закордонне видання Польщі, що внесено до наукометричної бази *Index Copernicus*).

33. **Voitovska O.** The model of professional development of physical training teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education. *Інноваційна педагогіка*, 2019. № 18. Т. 1. С. 100–105 (фахове видання України, що внесене до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

34. **Voitovska O.**, Tolochko S., Ridei N. Professional and pedagogical culture and teachers' professional competency as components of their professionalism. *Edukacja – Technika – Informatyka*. Rzeszow, 2019. Nr. 4(30). P. 241–245 (закордонне видання Польщі, що внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

35. **Войтовська О. М.** Особливості професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної освіти. *Сучасна післядипломна освіта традиції та інновації* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 25 листопада 2015 р. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 81–84.

36. **Войтовська О. М.** До питання професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 20–21 жовтня 2016 р. Запоріжжя : КПУ, 2016. С. 36–37.

37. **Войтовська О. М.** Андрагогічний підхід до професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Молодь в умовах нової*

соціальної перспективи : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції, 18 травня 2017 р. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 408–415.

38. **Войтовська О. М.** Актуальні проблеми професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі* : матеріали III Міжнародного конгресу, 18–21 травня 2017 р. Одеса, 2017. С. 572–573.

39. **Войтовська О. М.** Понятійний апарат проблеми професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини* : матеріали I Міжнародної інтернет-конференції, 11–12 жовтня 2017 р. Одеса, 2017. С. 82–85.

40. **Voitovska O.** Forms scientific-methodological work of physical training teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми й перспективи* : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 30 жовтня 2017 р. Львів–Кельце, 2017. С. 100–103.

41. **Voitovska O.** General trends of the development of higher pedagogical and postgraduate education in foreign countries. *Освіта впродовж життя: соціальні запити, сучасні виклики та пріоритети в реалізації* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 22 березня 2018 р. Київ, 2018. С. 162–168.

42. **Voitovska O.** Socio-economic role of continuous education in the information society. *Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки та практики в Україні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 24–25 серпня 2018 р. Львів : ГО “Львівська педагогічна спільнота”, 2018. С. 72–73.

43. **Voitovska O.** Formation of healthy safe and healthy forming competences in process of professional development of physical training teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education. *Адаптаційні можливості дітей та молоді* : матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, 13–14 вересня 2018 р. Одеса, 2018. С. 257–260.

44. **Voitovska O.** Application of technology of contextual education in the conditions of the postgraduate pedagogical education. *Наука, технології, інновації* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 28–29 вересня 2018 р. Одеса : ГО “Інститут інноваційної освіти”, 2018. С. 3–6.

45. **Войтовська О. М.** Мета, завдання та принципи професійного розвитку учителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини* : матеріали II Міжнародної інтернет-конференції, 9–10 листопада 2018 р. Одеса, 2018. С. 48–53.

46. **Voitovska O., Tolochko S.** Modernization of the didactic implementation of the teacher's training in postgraduate pedagogical education. *Actual scientific research* : Collection of scientific articles, November 23, 2018. Editoria di Modena, Rome, Italy, 2018. P. 200–203.

47. **Voitovska O., Tolochko S.** The place and role of non-formal education in the system of postgraduate pedagogical education of Ukraine. *Current directions of scientific research* : Collection of scientific articles, December 28, 2018. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2018. P. 205–208.

48. Tolochko S., **Voitovska O.** Informatisation of the methodical system of institution of postgraduate education. *Education, Law, Business* : матеріали Міжнар. науково-практ. конфер.,

April 26, 2019. Madrid, 2019. P. 168–172.

49. **Voitovska O.** Application of the integrative technology of training in the professional development of physical training teachers under the conditions of postgraduate pedagogical education. *Research and Practice* : Collection of scientific articles, September 27, 2019. Lardy Publishing House, Paris, France, 2019. P. 111–114.

50. **Voitovska O.** The essence and structure of professional development of physical training teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education. *International scientific and practical conference "Psychology and pedagogy as sciences of formation and development of modern personality"*, December 27–28. Wloclawek : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2019. P. 166–169.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

51. Тимошенко О. В., **Войтовська О. М.** Навчальний план, освітньо-професійна програма, пояснювальна записка підготовки фахівця освітньо-професійного рівня "Магістр" зі спеціалізацій: фізичне виховання, тренерська діяльність за спеціальністю: 017 Фізична культура і спорт, галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка. Київ : ТОВ "Ратибор", 2017. 64 с.

52. **Войтовська О. М.** Методичні вказівки з дисципліни "Морфо-функціональні та метаболічні основи фізичного виховання та спорту", підготовки фахівця ОКР "Магістр" зі спеціалізацій фізичне виховання, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Київ : ТОВ "Видавництво Людмила", 2019. 29 с.

53. **Войтовська О. М.** Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни "Морфо-функціональні та метаболічні основи фізичного виховання та спорту": для студентів освітнього рівня "магістр" галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Київ : ТОВ "Видавництво Людмила", 2019. 24 с.

54. **Войтовська О. М.** Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни "Медико-біологічні основи фізичного виховання та спорту": для студентів освітнього рівня "магістр" галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Київ : ТОВ "Видавництво Людмила", 2019. 22 с.

55. **Войтовська О. М.** Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни "Гігієна фізичного виховання та спорту": для студентів освітнього рівня "магістр" галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Київ : "Видавництво Людмила", 2019. 23 с.

56. **Войтовська О. М.** Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни "Валеологія" : для студентів освітнього рівня "магістр" галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт. Київ : ТОВ "Видавництво Людмила", 2019. 25 с.

57. **Войтовська О. М.** Формування професійної компетентності вчителів фізичної культури в умовах педагогічної практики у системі післядипломної педагогічної освіти. Забезпечення природничо-гуманітарного циклу науково-методичної системи формування професійних компетентностей зі сталого розвитку у викладачів на засадах концепції неперервної освіти впродовж життя : методичні рекомендації. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 524–535.

АНОТАЦІЇ

Войтовська О. М. Теоретичні і методичні засади професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2020.

Вперше науково обґрунтовано теоретичні та методичні засади професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Розроблено авторську концепцію професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Спроектовано і експериментально перевірено систему професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, що представлена в моделі, яка викликана потребами суспільства та вимогами роботодавців щодо професійного зростання вчителів фізичної культури в неперервній освіті впродовж життя. Представлено модель системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка репрезентована цільовим, концептуальним, теоретико-змістовним, організаційно-розвивальним та оцінювально-результативним блоками. Визначено структуру професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка містить такі компоненти, як: мотиваційний, гностичний, діяльнісний, особистісний. Розроблено методики реалізації педагогічних умов професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Створено діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг, який містить: комплекс діагностичних методик, критерії (мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтелектуальний, конструктивно-діяльнісний, персоналізовано-особистісний), показники та рівні. Подано авторські тлумачення понять “післядипломна педагогічна освіта вчителів фізичної культури”, “професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти”, “професійна компетентність вчителів фізичної культури”, “професійна підготовка вчителів фізичної культури”, “готовність вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг”, “акмеосаморозвиток”. Доведено ефективність системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: професійний розвиток, вчителі фізичної культури, післядипломна педагогічна освіта, неперервна освіта.

Voitovska O. M. Theoretical and methodical bases of professional development of physical education teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education. – Manuscript copyright.

Thesis for the scientific degree of the Doctor of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2020.

For the first time the theoretical and methodical bases of professional development of physical education teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education are

scientifically grounded. The author's concept of professional development of physical education teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education is developed. A system of professional development of physical education teachers in postgraduate pedagogical education has been designed and experimentally tested, which is presented in the model that is caused by the needs of society and employers' requirements for professional growth of physical education teachers in lifelong learning. The model of the system of professional development of physical education teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education is presented, which is represented by target, conceptual, theoretical-content, organizational-developmental and evaluation-effective blocks. The structure of professional development of physical education teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education is determined, which contains such components as: motivational, gnostic, active, personal. The methods of realization of pedagogical conditions of professional development of physical education teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education is developed. A diagnostic tool has been created to assess the levels of readiness of physical education teachers to provide educational services, which includes: a set of diagnostic techniques, criteria (motivational and axiological, cognitive and intellectual, constructive and active, personalized and individual), indicators and levels. The author's interpretations of the concepts "postgraduate pedagogical education of physical education teachers", "professional development of physical education teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education", "professional competence of physical education teachers", "professional training of physical education teachers", "readiness of physical education teachers to provide educational services", "acmeoself-development" are presented. The efficiency of the system of professional development of physical education teachers in the conditions of postgraduate pedagogical education is proved.

Key words: professional development, physical education teachers, postgraduate pedagogical education, continuing education.

Підписано до друку 01.10.2020 р. Формат 60х84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Наклад 100 пр. Зам. № 251

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.